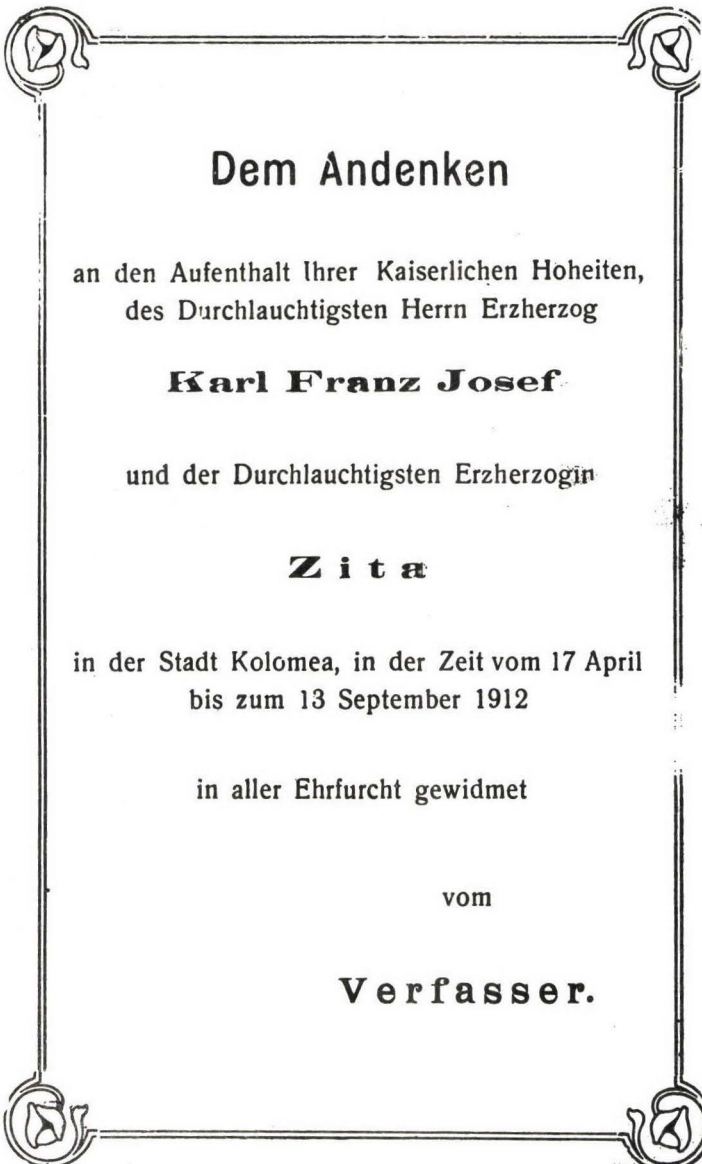

חיים צבי תאומים
דומ"ץ

זכרון לראשונים

קאלאמיה התרע"ד.

Dem Andenken

an den Aufenthalt Ihrer Kaiserlichen Hoheiten,
des Durchlauchtigsten Herrn Erzherzog

Karl Franz Josef

und der Durchlauchtigsten Erzherzogin

Z i t a

in der Stadt Kolomea, in der Zeit vom 17 April
bis zum 13 September 1912

in aller Ehrfurcht gewidmet

vom

Verfasser.

זו כ ר ו ן

על משרי מעלת בשר ודם מלכותם העליונה

קארל פראנקין יאזעק

עם דעם העליונה

צ י ט א

בער קאלאמא מיום 17 אפריל עד יום 13 סעפטעמבער 1912

מגישת המחברת הזאת כבוד הכבוד

מאת

ה מחבר.

ציון עיר קאלאמיא

Wappen der Stadt Kolomea

Dieses Wappen, wurde
der Stadt Kolomea vom
König Wladyslaw Jagiello
(1386 — 1434) in Halicz,
am 16 Oktober 1395 als
Stadtwappen verliehen und
stellt einen Adlerkopf mit
einer Krone am Kopfe dar.

הציון הזה בצורת ראש נשר
וכתר על ראשו נתן לעיר קאלאמיא
בתור ציון עירוני מאת המלך
וולאדיסלאוו יאניעל לא
[1386—1434] בעיר האלישיש
ביום השישה עשר לאקטאבער
שנת 1395 למספרם.

ראש דבר

הנני מניח בזה מנחה לכבוד אנשי קהלתנו בפריז, ולכל ישראל
הכמה ועתיקות מני קדם בכלל, את התקנות של החברה
קדושה דפה עירנו, אשר העתקתי אותם מהפנקסים הישנים שהיו נמצאים
ברשות החברה, ומה שהביאני להעלותם על מכש הדפוס, זה הוא הדבר.

לפני איזה שנים קני ראשי החברה קדושה דפה בבקשתם אל
כבוד מר אבא הנאמן רבי יעקב תאומים וצלהו לסדר להם
את התקנות אשר היו כתובים פה ושם בשני פנקסים ישנים שנישאו
להם לפליטה משנים קדמוניות, לעשות בהם סדרים ולשית עליהם נוספות
סדרו הטובה, אאמרו הן וציל נעתר לבקשתם, והתחיל בעבודה
בעיניו וכתבין לבן אולם אך זה החלו לעשות, ודי אמר ליעקב עלה
אלה ובטחם הספיק לנמור מלאכת הקדוש, נפגעו בו מלאכי אלהים,
ויעקב הלך לדרגו השמימה ביום א' דר"ח אייר שנת התרס"ח.

ראשי החזק אשר אדיר הפצם היה לתת שם ושארית עולם
לתקנות האלה, שמו בי או עיניהם והעתיקו עלי לנשת אל המלאכה
לנמרה, ומפני שידעתי כי זה היה גם הפעו של מר אבא הנוצח להוציא
מתו התקנות בסדרן בשלימותן, נעתרתי להם להעמים עלי את העבודה
הזאת, אשר באמת לא קלה היתה לפני.

הפנקסים הישנים היו נמצאים במצב מקולקל, העלים אכלם עש,
והכתובה היתה משויששת מזוקן, ובכל זאת לא השכתי עמל מנפשי,
ונברתי בזה על כל המכשולים לקרות את כל הכתוב בהם, ולסדר את
התקנות אחד לאחד, באופן שהיו לקיבן המכיל ענין שלם בכל הנוגע
לתיקוני חברה קדושה ומנהגיהם מימי קדם, שיכול להביא תועלת לחברות
כאלה די בכל אתר ואתר, גם בימינו אלה.

אחרי אשר גמרתי סדר עבודת התקנות, מסרתי את הפנקסים הישנים למשמרת, אצל אחד מהנכבדים של החיק דסה, והי כאשר היו אתו ימים אחדים, פתאום, באחד מימי שבת קודש, יצאה איש מהבתים שבשכונתה, ותאכל את ביתה וגם הפנקסים עלו על המוקד והיו למאכלת איש מבלי נשאר מהם שריד ופליט. אז שמתי אל לבי לעשות תיקון עולם, להכין פנקס חדש, הוא ספר זכרון ליראי ד' ולחושבי שמה, אשר חסרנו ה"י מרגיש בעירנו, ולהוציא לאור את התקנות האלה הנשארים לנו לפליטה, למען לא יהיו גם המה טרף לשני הזמן, ויעמדו ימים רבים! ברוב עמל ועבודה ינעתי למצוא דברי הפיק, להקוק בעט ברזל ועופרת, לזכרון לדורות, את הקורות והמאורעות שעברו על עירנו בימים קדמונים, ואת אשר קרה בדורנו זה, וגם לכתוב חזון ובאר על הלוהות, שמות הרבנים מאורי התורה, אשר שמשו בה בכתר הרבנית מלפנים עד היום.

מלאכתי זאת עלתה לי ביגיעה רבה, יען כי הפנקסים עתיקי הימים, אשר כבר היו לעולמים, היו לשרפה מאכלת איש עוד בהשרפת הקדמות, שאכלו את עירנו בכל פה, ולא נותר להם שריד, יבשו המקורים, אשר מימיהם שתינו מדור דורים, ובכן הוכרחתי לשאוב מקורות, מהמקובל ומסודר בפני איש מפי איש, ומעט המה הידיעות והקורות שאספתי בחפזי, וידעתי כי כמותם כאין ואפס נחשבו לפי רוב הקורות והמעשים אשר עברו על עירנו, והמלאכה מרובה לחפש אחריהם, במקומות מוצאיהם, ולהכרים אחד אחד כלולאות התולדה, לפי סדר הישנים והדורות, ואם כי רבות עבדתי, ומכתי שחדתי, לבוא עד היסוד בה, לא הנעתי אל המטרה, ומלאכתי ריקה וחסירה, נבוגי דעת, יתנו בה מגרעת, גם ישיחו בי וישבי שעה, כי חדשתי מעט מזער, רק כבוצר על סלסלות, לקשתי עוללות, לא הבאתי פרי חדשה, להגדיל לנבונים מורשה, אבל שאוני אחי! כמני כמכם ידעתם, שאין אומן בלא כלים, ואני לא בתור מומחה להוקר קדמוניות, יצאתי לעשות מלאכתי, על כמות ההיסטוריא מעולם לא דרכתי, רק זאת היתה כונתי, לעשות רצון משלחי, להביא מנחה לבני עדתי, ולהודיע להם את כבודם ומהמדרגם מימי קדם, ואם נפשם הריתו, די לי, ורבה שמחתי, כמו כן הגני מתכין בהוצאת המהכרת הזאת, להיות ברא מוכא

אבא, ואני מקדיש ברציה חלק אחד מהרבנסה להוצאת ספרי דמר
אבא הנאון וציל, אשר השאיר אחריו ברכה בכתובים, דרשות
עה"ת, שו"ת על ד' חלקי השי"ע, וחבור נחמד על מס'
פסחים, גם יהי חלק עשירי - מפרי הכנסת המחברת הזאת -- קודש
להמוסד הוקר תלמוד תורה בעירנו אשר נכבדות מדובר בו
במבוא ספרנו.

מי יתן ויזכינו ד', להויל גם את הדורשים, אשר דרשתי במקהלות
עם ד' בעירנו ביומנוכלה - שבת הנדול וישבת תשובה
באנדה ובהלכה, אקוה כי מביני דבר ישמחו לקראתם, ויקבלו אותם בתור
אורח הנקן בספרתנו הדורשי.

זכות אבותי הנחיק נ"ע ולליה תנן עלי, להקשע בכל מיני טובה,
ישועה ונחמה, ואוכה לישוב בתוך עמי על מי מבועות התורה והחכמה,
לתפארת אבותי עיני כל בית ישראל, וי"ע ועכ"א.

קאלמי, דמתקריא קאלאמיא, בירח מנחם אב התרע"ג לפ"ג.

הק' חיים צבי תאומים

דומ"ץ דהוק הנ"ל.

אל ספרי

קוֹמָה הַכִּינָה, שִׁים לְדֶרֶךְ פְּעֻמֶּיךָ!
אִם יִפְגְּשֶׁךָ בְּמַסְעֶיךָ אִישׁ תְּבוּנָה
לְקַדְמוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרִיתוֹ שְׁלוֹם נְתוּנָה,
אִשֶּׁר יִשְׁאַלְךָ: אָנָּה מְעֵדוֹת פְּנִיךָ
בָּמָה לָךְ פֶּה, אִיפֹה תַעֲשֶׂה דְרָכְךָ?
יִהְיוּ אֲמָרֶיךָ: הֵם גַּא חֶסֶדְךָ אֵלַי וְתִרְצָנִי
אֵלֶיךָ אֲדוֹנִי! מִנְחָה שְׁלוּחָה הִנְנִי.

מבוא

ביום ברא ד' תבר ומלואה, ותתם מלאכת ששת ימים, החל וכלה, מעין ונה טוב רחב ידיה, מלא אור וטוב לעינים, שמש, ירח, וכל מאורי אור בשמים, הופיעו עליו נהרה מכל עבריו מסביב, שלחן ערוך בתוכו מלא נחת ודשן, מוכתר בצמחים ופרחי שושני הוד משעשעי נפש, מרחיבי לבב, כל מהסוד און, בוראם משבתם באומר, כי טובי ששת פעמים, ואולם! דממה ושקט על פני כל הארץ שרו, ששה ושאה בכל קצותיה ואפסיה, קול אדם לא נשמע, כי אם שאנת אריה וקול שחל, נהקת פרא ונעית השנה, ולמי כל המהנה הזה, ומה בצע ברבות הטובה אם אוכליה וחסדון, הלחיתו יער טורפי טרף ימתק, אור יומם? מורדי אור האלה, עיניהם אך הגשף תשמורנה, בו ישתרו לטרף, או לבהמה למינה צפונת השכל והסרת לב אשר לא תכיר טובה, ושפתי רננות לא יהלל פיה בעל כל תגמולו עליה!

ככה תכל נאלמה דומיה באין קול והנה הלולים לד', עדי נתן אומר והנה מפיהו יצא, נעשה אדס, והנה כרנע קם על רגליו יציר יפה להלל מאד, מכך רגלו ועד קדקדו נשמת חיים ורוח ממלל מתנוססת בקרבה, פה ממלל הברכן גדולות ונפלאות, נוצר בהמשת כלי המבטא, נתנו לו למנה, כל עצמיתו תאמרנה, ד' מי כמקד' בהנשא נפשו לקראת בוראו, ינשא גם הנו לעומתה, להלל ולברך על מנת המלך, תכל-ומלואה, ברוכת ד', ערובה בכל ושמורה, גם עלי משאת הנפש וכוחותיה, נשאה מאת פניו עודף על כל הברואים, בם ישא הוד ויעש מלוכה, בם ירדה וימלוך לכל אות נפשהו, כל יצירי התכל תכו לרגלהו, הוא חותם תכנית כליל יופי, החם הבראה ואחרית היצירה, וראשו בחשיבות אשר כולם בעבורו נבראו, ולרגלו התברכה, וכל המחנות האלה למשפחותם בשמותיהם

לצבאיהם, למחלקותם, למקטנם ועד גדלם, מהאזוב עד הארז — מהגמלה עד קץ ראם נתנו קול ברנה ובצהלה לאמר

יחי המלך האדם לעולם.

ויהי כשבת האדם על כסא ממלכתו, ונזר אלהיו על ראשו, מלביש הוד והדר, מסואר ומאושר בכל הוד ומהלל כליל הוא בהדרו הושם עליו מאת ד', ראה אלהים כי בכל זאת לא שלמה המלאכה עד תומה, ויאמר: לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו, כי אמנם לא יכון האדם בשבתו גלמוד, באין כל חברה סביבותיו, שבת משומם בין המון ברואים, אשר לא יערכו ולא ישוו לו, גם כשבע גם במזג ורוח, לכל עזר וסוכת החברה לא יועילו ולא יצליחה, הן כל עוף השמים למינן ישכון, וכן אדם לדומה לו, הימתקו לו מעדני מלך לחם רב וכל משתה היין, אם לחמו בדר יאכל וינינו בשממון ישתה, היסכון שלחן מלא דשן וברבורים אבוסים, באין חברת רעים לימינו, הישעשעוהו בשמחתו, היענהו בהצר לו?

על כן יעין ד' מושיב יחידים ביתו, להשים לו לית שעשועים לימינו, לברוא עזרו ממנו, וצמידתו מקרבנו תצא, והיו לבשר אחד, יחד יפסו וירבו, ישלחו קציריהם ויונקתם על נינתו תצא, יפוצו מעינותיהם חצה והיו לבית אחד, אחוז בעבותות אהבה ולחברה נעימה נושעה וצלחת, בכל משלח ידיהם איש את רעהו יעזורה, נבר את אחיהו יתמכו חליפות, יהדיו כל אישי הבית יתענו על רוב שלום ואהבה נאמנה, והיו לבית מבורך ונוה שלום ומאושר בארץ כל חוסר לא יבואנו, כל רוח שקר לא תנידנו, קשת רמיה לא יברחנו, יעמוד ויכון לעד כל ימוש לנצח, וכבוד אלהי ישראל עליהם יסוכך מלמעלה.

ובכן אמרי אלהים קדושים האלה, לא טוב היות האדם לבדו, יכילו בקרבם כל חמדה ורוב טוב לבני האדם, כי לא יכללו בהדים בית אב ומשפחה לבד, כי אם גם קרבות וחברת אנשים זרים אשר במסורות השאיר והקרבות לא נאסרה, אך בחבלי נעימות האהבה והידידות יתלכדו, יבואו במסורות הברית, לשובת הכלל ותועלת החברה והקבוצין, כי לא נבר לדרכו יסנה, ואיש אל עבר פניו ילך, ואך את סוכת נפשו

יִדְרֹשׁ. וְתוֹעֵלֶת אֵף נֹק לֹא לֹה. לֹא יִנְעוּ בְלִבָּהּ. מִי מֵאִישֵׁי הַחֲבֵרָה יַעֲצֹר
כַּח לַעֲמֹד לִפְנֵי יְלָדֵי יוֹם. יִתְנַלְלוּ וְיִתְהַפְּכוּ עַל בְּנֵי הָאָדָם בְּחַיֵּי הַבָּלֶם
תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. בָּרֶעֱב וּבְכַסֵּף. מִי יִפְרֹשׁ לוֹ לַחֲמֵהוּ? בְּמוֹפֵ רְגֵלֵהוּ. מִי
יִגְהַל הוּ? מִי יִחְזִיק בּוֹ לַעֲת מִטָּה יִדְהוּ! בְּדִלָה וְחֹלִי. מִי
יִבְקַרְהוּ? מִי יִנּוֹד וְיִשְׁאֹל לְשָׁלוֹם לוֹ לַעֲת צָרָה תִּבּוֹא הִיא.
עַתָּה בּוֹא מִים עַד נִפְשׁ. מִי יִמְצִיא לוֹ יָד. מִי מִשְׁעֲנַת אֶל סִסָּה - וְעֵינַיִם
לְאֵין עֵינַיִם! מִי יוֹבִיל צָרֵי תַנְחוּמִים וּמִרְסָא דְּבָרִים טוֹבִים וְנֶאֱמָנִים. מִנְכָּאת
הָאֵהָבָה וְהָאֵהָוָה אֶל נְנֵעֵי לִבָּב. מִי יִשִּׁים בְּמִתְקֵי אִמְרֵי נֹעַם וְשִׁעְשׁוּעִים.
בְּרִיחַ וְדִלְתִים לְדַמְעַת הָעֵשׂוֹקִים קֶשֶׁה יוֹם וְהַלּוּמִי הַזֶּמֶן. לֹא־מֵר לֹהֵם עַד
סָה תִּבּוֹאוּ. הַחֲרִישׁוּ. הַרְסוּ. הַנְּחִמּוּ. הִרְנְעוּ וְדַמּוּ! — וְאֵף
בְּשִׂמְחָה וְטוֹב לִבָּב. בִּהְרִיב דִּי אֵת נְבוּל אִישׁ. יְנוּב חֵיל. יִשְׁבַּע הֵן וְעוֹשֵׁר
רַב מֵלֹא בִּרְכַת דִּי. מַה בָּצַע אִם רָעָהוּ לֹא יִקְבֹּל חֶבֶל בְּעוֹר הַצִּלְחָתוֹ וְלֹא
יִתְעַרֵּב בְּשִׂמְחָתוֹ. מַה יִּתְרוֹן לִבְעַל אוֹצְרוֹת וּמַכְמוֹנֵי זֶהָב. אֵלִילִים אֵילִמִּים
דּוֹמְמִים וְכָל רוּחַ אֵין בָּהֶם. אִם כְּמוֹהֶם כְּבַעֲלֵיהֶם רַחוּקִים הֵם מֵאָדָם. בְּאֵין
רַע וְעַמִּית יִנְעוּ בְּשִׂמְחָת לְבוֹ! וְמַה יִּסְכְּנוּ גַם חֲכָמוֹת רְמוֹת וּמִדְעִים וּמִלֵּאכָת
חֲרָשׁ וְחִישָׁב לְמִינֵיהֶם. אִם לֹא בַּחוּץ יִרְוֵנוּ. וְקוֹל מִשְׁכִּילִים מִסְכִּימִים יַחֲסֹרֶן
אִשֶּׁר יִשְׁאוּ גַם הֵם לְקִרְאָתָם וּלְעוֹמָתָם בִּירֵךְ וְאִמְרוּ! —

כִּכָּה הִיָּת תֵּבֵל שְׂמָקָה וְנִשְׁמָה מִמְּלוּאָה. רַבַּת הַעוֹבוּבָה שְׂכוּלָה וְנִלְמֻדָּה.
מִנּוֹתָחַת לְנִתְחִים. הַמוֹנִים הַמוֹנִים. מִסְפָּר — כְּמִסְפָּר אֲנָשִׁיָּה. מוֹשֻׁלְכִים הֵנָּה
וְהֵנָּה כְּדוֹמֵן בְּאֵין בָּהּ שְׁנַיִם יָחִיד. בְּאֵין כָּל אוֹסָף וְקְבוּץ אֶל פְּרִשֵׁי הַמוֹנִיָּה
הַנְּפֻצִים עַל פְּנֵיהֶם. בְּאֵין כָּל קֶשֶׁר יֹאסוּר בְּדִיהֶם. בְּאֵין כָּל חֲתוּלָה תַּחְתּוֹל
אֲבִירָה הֶרְכִּים וְהַעֲנוּגִים בְּנִיחָם מִרְחֵם יִצְאוּ. לֹלֹא דִי צִבְאוֹת בַּחֲסָדוֹ הַגְּדוֹל.
נִסְעוּ בְּמִין הָאֲנָשִׁי שְׁנֵאֵת הַבְּרִידוֹת וְהַגְּלִמּוֹד. וְחִסְיָן נֹעַם הַחֲבֵרָה וְחִסְיָן דִּי
הַלּוּזָה. מַה יִּצְלִיחַ בִּידְיָהּ. מַה יִּנְבֵּר חֵילִים. מַה יִּפְעַל נִרְאוֹת. יֹאסוּף נִדְרֵי אֲנָשִׁים
וּמַחֲנוֹת. יִהְיוּ לֹאֲנֻדָּה אַחַת. שְׂמָה תַּחַת דְּגֵל אֲהִבְתֶּם וְחִבְרַתֶּם יַעֲשׂוּ חֵיל.
שְׂמָה יִיסְדוּ יוֹסֵד מוֹסֵד וּפְנֵת יִקְרָת אֶל כָּל טוֹב. אֶל כָּל יִקְרָת וְחִמְדָּה. אֶל
כָּל מוֹעִיל לְשִׁכְלָלוֹתָם וְקִבְצָתָם. וְיִדְהֵם תִּבְצַעְנָה הַחֵל וְכֹלָה בְּעֹזֶרֶת דִּי עֲלֵיהֶם.
כִּכְהֵם יִתְנוּ אֶל אוֹצֵר הַמִּלְאכָה. כִּסָּף עַל יָד אִישׁ סוֹכֵן נֶאֱמָן וְנִבְחָר מִהֶמָּה. וְהִי
קוֹדֶשׁ לִבְנֵת בְּמוֹ בְּתִי כְּנִסְיוֹת. בְּתִי הַמִּדְרָשׁ וְהַתְּלִמּוֹה. בְּתִים
לְחֹלִים וְלֹאֲנָשִׁים. בְּתִי הַשִּׁישִׁית. בְּתִי הַרְחָצָה.

בנינו תלפיות לכל דבר הכמת בין ולכל מלאכת קרש וחושב למיניהם, יקראו נדבות, ישמיעו יבצעו על יד והי' לסקרוק. ל פ ד י ו ן ש ב ו י ם, ל ה ל ב י ש ע ר ו מ י ם, ל ר פ א ו ת ה ו ל י ם, ל ה ש ב י ע ר ע ב י ם, לתמך כל כושל כל ידים רפות וברכים כושלות, לנודר נדרות, לסתום פצעים ולעמוד בפנין לפני כל רעה מתרגשת וסער מתחולל עליהם, למען תשוב הכרתם בנה שלום ובמשכנות מבטחים, יעמדו על משמרת לשמור את אחיהם מכל פנין בחומת דתיהם ותקנותיהם, יעידו גם במשפט הדיון ובתת עונש עליהם, בפצם נדרות נדרו למי ואשר חקקו עלי לוח לזכרון, נצרו איש בצרת רעהו יעודדוהו ויקמוהו ויחמיהו מרעתו ופתחו חיקם ולבבם אל יספק שיחה בהתעסק עליו נפשו וקוח לו וסרה מעליו חזק דעת ומנה וימסו אסירי וחבלי עניו מעל ידיו! —

ויהי כראת אלהים כי הפצו הצליח ביד האדם אשר ברא, וכי כל אשר עשה וזה נה טוב מאד, ופי אך בזה נשלמה המלאכה ויברכהו! —

ויבא נא וראה כי כל דברינו אלה יכלול מאמר קטן מחול — עולם „חסד“ יבנה — ואך עמוד החסד הוא פנת יקרת ואכן בוחן לחיות תבון תבל כל תמוט נצה, ומבלעדו לא תקום אף הנע — וכן בתהלת בריאת העולם כתיב, בראשית ברא אלהים, ופירשׁי בתהלה עליה על דעת הקביה לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שיתפה למדת הרחמים, הרי שהשיית בנה עולמו בחסד, ולענינו החסד ישעשה חשיית עם אבותינו אברהם, יצחק ויעקב עד בואם למצרים ועד שיצאו משם, קרע להם את הים, כלכלם במן איכבים שנה במדבר, והביאם לארץ ישראל ועל כל אלה מהיכים אנהנו להודות לשמו יתוב כי לעולם חסדו, וידוע מאמר הויל (סוטה י"ד א') אחרי ד' תלכו וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה, והלא כבר נאמר כי ד' אלהיך אש אוכלה הוא, אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים כר אף אתה הלבש ערומים, בקר חולים כר אף אתה בקר חולים, נהם אנלים כר אף אתה נהם אנלים, קבר מתים כר אף אתה קבר מתים — ועיין פירשׁי וחי מה שאמר יעקב

אבנו לזכר. ועשיית עמדי הסד ואצדו היונו הסד שמיטין עם המדום.
כי זה הוא הסד של אמת שאינו מצפה לתשלום נמול.

גם פה עירנו קיימת הבהה בשם גמילות הסדיוס משנים
קדמוניות. כי עתיקה היא עירנו מאד. ואם גם לעת בואת היתה לנכד
ומספר תושביה היהודים - לפי ספירת העם האחרונה בשנת 1910 -
עולה לתשעה עשר אלפים נפשות [כן ידון] בין מספר
ארבעים אלף תושבים בכלל כנו מסורת היא בפינו כי
לפנים היו כותבין ומסמנין קאלאמיא שאצל אבערטיין.

קול-מעיר

העיר קאלאמיא נחשדה בבלות אלף החמישי (1214) ע"י נסיך
הגרי בשם Koloman מלך האליטי (Galicyi) או רוסיא
האדומה (Ruś Czerwona) בעת ההיא. הנקראה על שמה
(H. Stupnicki בספרו Starożytności Polskie). בפי אנשים שגורה
היא גם המסורה, כי העיר נקראה על שם הגהר קאלאמיקא הסמוך לה.
והסלאונים קראו את שם הגהר Kołomyjka מפני שהעלונים בנסעתם
מעיר Zablótów דחצו בו אופני העגלות שנתלכלכו בטיט האדמה
כלומר — mył koło.

בתחלת אלף הששי (1271) במשול המלך Lew I, נתן רשיון
להיהודים אשר גרשו מאשכנז ולחארמענים שברחו
מסבלות התונדרים. להתישב במחוזות Ruś, ואז התישבו גם
בקאלאמיא.

בשנת ק' לאלף הששי (1340) התנפלו התתרים על רוסיא
האדומה, יצאו שמה בתושביה והגיעו עד לגבול מלכות פולין. המלך
קאזימירז Kazimierz W. יצא עם חילו לערוך אתם קרב, ובשנת
1366 עלתה בידו לקחת את המחוזות האלה תחת חסותו. את חוקת
ההגדים על כסא המלוכה. ה.ה.א.ל.י.ט.ש.י. קנה בסכום של מאה
אלפים פלוזין, והתישב שמה הרבה יהודים ואשכנזים לשם ישוב הארץ
והתרבותה. וגם נתן להם זכויות מיוחדים.

בשנת קמ"ז לאלף הששי (1387) בימי המלך Władysław Jagiełło

באה, רוס'א האדומה' עם כל מהותיות תחת ממשלת הפולאנים, ובמספר שנים אחרים הוכרזו שם חקי ארץ פולין והיתה לפוזנאצ'א אחת ממנה. קא לא מא'א התנשאה לעיר הבירה של מחוז Pokucie, והסופר בי'עלסקי מספר לנו כי בשנת 1411 נתן המלך וולאדיסלאו את הערים, קא לא מא'א, ס. נ'א ט'י'ן, עם כל מחוז, פוקוצ'א, ערבון להרוסים בעד אלף רובל ב.ס.פ. —

בשנת שמי'ט לאלף השישי (1569) החליטה המועצה המלכותית בלובלין אשר היהודים ישתתפו בכל המסים השייכים לאוצר העיר, ויהיו נתונים תחת שלטון העיר ככל יתר התושבים. הרשות נתונה להם לדור בטבור העיר, בן נתן להם מאהות העיר מקום רחב ידים לבנות עליו ביהכנים, ומגיש סמך לעיר לבית הקברות ולבנות עליו בית דירה ליומרי ביהוק. (הוא הוא הביהיה הישן נושן ברחוב קאמיאנקא) כמו כן נצטווה הקומיסא העירונית לפקד על התושבים היהודים והא'י, שאסור להם להעמיד סהודתם בזמא דשוקא רק בסבור העיר (רינגפלאץ), ימי השוק הונבלו להיות בכל שבוע ביום השישי לפ'נ'י ב'ו'א ה'ש'ת, ומפני שהיהודים היו קובלים על ההגונים הא'י כי הם מוחים בידם להעמיד ברחוב שלחנות עם סאודה, נתן צו לכל יפרעום עוד מלעשות כן וזה עו'ב'ר ע'נו'ש י'א'נ'ש (Przywilej uchwałę sejm^u koronnego lubelskiego z r. 1569.)

בשנת שמי'ט לאלף השישי (1589) עלו התורקים והתתרים על העיר הרגו את תושביה והחריבו אותה עד היסוד בה, אח'כ נבנתה מחדש והרחיבו גבולותיה עד ~~לעבר~~ לנהר, פ'ר'ו'ט, הסובב והולך את העיר התושבים היהודים בעת ההיא, שלמו מס לאוצר החצר העירוני עשרים טאלער (הטאלער הי'א זהוב אחד ושישה גרש).

צורר היהודים, ח'מ'על'ני'צ'קי, בעברו במחוז, פוקוצ'א, בשנת ת'י'ח' (1648) קרב גם אל עירנו הרג ולא חמל ביום עברה וצרה (צוק העתים) ומפה נסע לעיר, באארי, (מקום משכנו של הרדיק ר' נחמן מבאאר צ'יל) שם הושבה אליו רעתו בראשה ונשבה ביד הקאזאקים.

בשנת תע'ה לאלף השישי (1715) היתה העיר תחת נציבות השר, ס.ט'א'ני'ס לאו'ו ס'ו'צ'קי, או הורגש התמעטות במספר

תושביה והיהודים רבו עד מספר תושבי העמים האחרים. לכן הוטל עליהם לשלם פישלשה מסים. מכפי ששלמו האינם יהודים.

בשנת תקצ"ה לאלף השישי (1768) הומרו באוקריינא הרבה יהודים כאונס. גם בעירנו נתפס היהודי מאיר מאת הדיינים והובא כאונס אל בית תפלתם להתנצח. אז הוכרו מטעם שלטון העירוני כי ההמרה הזאת ע"י אונס אין לה שום ערך וכלא נחשבת. ונכתב דבר זה בספר הטאבעללא של בית המשפט המקומי בקאלאמיא [T I r. 1765].

בשנת תקל"ב (1772) באה גליציה ועמה העיר קאלאמיא ומחה פוקוצ'יא תחת ממשלת אוסטריא בימי הקיסרות מאריא טהרעז'א.

כפר קאמ'א נקרא הסמך וניאה לעירנו היה לפני עיר גדולה וגם ה' שם בית דפוס עברי לאדון העיר. נראה קאלינאווסקי [לפני הרבה שנים ה' נמצא בעירנו בביהמ"ד החדש מחזור נדפס בבית דפוס זה. ונמכר מאת אחד הנבאים למשפחת קאלינאווסקי בעד אדום זהב] עוד היום נמצאו שם בן שומר הכפר שלש מצבות עתיקות משרדי בית החיים בימים ההם. אולם בזמן מנפה ברחו כל הנדים בה והתישבו במגרש הסמך לקאלאמיא. בנו שם בתים וקראו את שם הרחוב רחוב קאמ'א נק'א. עד היום הזה. גם עיר הסמוכה גוראזדוויץ היתה כך גדול בימים קדמונים [בימי הנאון ר"י שור וציל אבד דשם] וגם שם ירדה המנפה בעצם תקפה ונפסחו כמעט כל אנשי העיר ולא היו מתעסקים לקברים כל אחד לבדו כדרך כל הארץ וקברו אותם בקבר אחד אצל ביהמנים ועד היום יש שם גדי סביב הבור סמך לביהמנים הגדול. ששם נקברו הרבה ומרבית הנותרים תקעו אהלם בעירנו [מנילת יוחסין כ"י מהנאון ר"י עפשטיין וציל אבדפה].

בשנת תקצ"ז (1827) היתה בעירנו שריפה גדולה ונשרפו כמה מאות בתים. וגם ביהמנים הנהל היה למאכולת אש. גם בשנת תרכ"ה (1865) יצאה אש מלפני דותאכל את כל הבתים עם הבתי כנסיות ובתי מדרשים ואז נשרפו גם הפנסים ה' שנים אשר נכבדות ה' מדובר בהם מקדמוניות עירנו.

בשנות תרי"ח, תרי"ט, תרכ"ו, יצא הנקף בעירנו לחבל ולהשחית ומתו כמה מאות אנשים ונשים ר"ל והי' הרון אף גדול מאוד.

בשנת תרי"ט (1849) אהרי המגפה — לדברת הסופר, ספופניצקי — היה מספר כל תושבי העיר קאלאמ"א, ש מ נ ה א ל פ י מ נ ס ש ו ת, ובתיה א ר ב ע (מאות ושישים).

בשנת תרי"ב (1852) היתה בעירנו שנת בצורת, ובשאלה מאת הגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל מבראד, התירו לאכול בפסה ענות מקמח מ"ו (קוקורודו מעהל).

בשנת תרי"ג (1853) יצא קצף על עירנו ביום הכסורים בשעת הפלה נעילה הוציאו אנשים ריקים ופוחזים קול פתאום כי נפלה דליקה בעיר למען הביא מבוכה בין הנשים שהתפללו בעזרת הנשים בביהכנים הגדול דפה, ולכו מהן תכשיטין, הנשים יצאו מבוהלות ודהויפות מבית עזרת הנשים, ונהרגו והומתו מיתה משונה ר"ל ש ל ש י מ ו י ש ל ש נ ש י מ וגם ש נ י י ל ד י מ — הם הובאו לקברות על הביע הישן דפה, והוק שמו מאו לכל ילכשו הנשים עדי ותכשיטין ביוהכ"פ, האת היא הקינה שגשאו על ההרגונים האלה אשר העתקנה מפנקס ישן של הח"ק, נמילות חסדים דפה"ק ככתבה וכלשונה.

למען יהי' למוזרת, לכל בני ישראל למשמרת, הוחק בעץ ברזל ועופרת, לאמור לדורות, מגדל המאורע ביום הכפודים בביהכנים הגדול לאלהים בשנת — כי ביום יהוה יכפר עליכם יכה — לפי.

קינה

שמש וירח קדרו, גם כוכבי השמים אורם לא יאירו
אוי ואבוי יש לוועוק במרה צרה כמבכירה
נשים שאננות, בנות בוטחות רכות וענוות
גם ילדי חמד, נטע שעשועים עליכם יצאה —
הנוירה דחוקה בוקה ומבוכה ומבולקת —
ביום הכפודים בעת נעילת שערים
פתאום קול קריה הומה וטעו אמות הספים

והמון תשואות מלאה בית אלהים מבהילים
והרצים יצאו החופים וזה על זה נרדפים
או תתבקשו להחזיר נשמתכם למדום — לכן
בעל הרחמים יסתירכם בסתר כנפיו לעולמים
בין שוכני עדן ומעלה עליונה — שם תהי'
מנוחתכם נכונה אמן.

בשנת תרכ"א (1861) ה' מספר תושבי עירנו ששה עשר
אלף. בהם שמנה אלפים שתי מאות ושלשים
וארבע נפשות יהודים, ואז נבחר בפעם הראשונה היהודי
לאזאר דובסי לציר מועצות המדינה [לאנדטמן].

בשנת תרל"ט (1879) כבר עלה מספר היהודים ליותר
מתשעה אלפים בין שמנה עשר אלף תושבים, ואז
נבחר הדין ר' שמעון סופר ז"ל אבד"ק קראקא
לציר מועצות בית המחוקקים [רייכסראטה]. אחריו נבחרו
לצירי בית המחוקקים הרב ד"ר יוסף שמואל בלאך מויל
האסעררייזשע וואכענשריפט מווינא, דר. מאקסימיליאן
טראכטענבערג דר. זיינפלד דר. היינריך
פאן קאלישע ה. ובעת נבחר בעירנו האדון יאן קלעסקי
נשיא מועצות העיר [בירגערמייסטער]. וגם הוא טוב ומיטיב
עם התושבים בלי הבדל לאום.

בשנת תרמ"א (1880) ביום הכפורים בא מלכנו האדיר הקיסר
פראנץ יאזעף I יר"ה, לבקר את עירנו היהודים תושבי העיר
התפללו תפלת שהרית בהשכמה ויצאו כלם לקבל פני מלך ביפו. מלכנו
הרחמן יר"ה האיר פניו להדיפוטציא היהודית שהגישו לו לחם ומלח
כמנהג ישראל מקדם, וכל אנשי העיר התענגו לראות באור פני מלך.

בשנת תרע"ב (1912) זכתה עירנו לקבל פני אורחים רמים את מעלת כבוד
הוד מלכותם **ההערצההערצאג קארל פראנץ יאזעף**
עם רעייתו **ההערצההערצאגין ציטא**, אשר באו לגור
בתוכה על משך המשה ירחים מיום 17. April עד יום 13. Sept. 1912.
במשך הימים אשר נרו הזוג הרם הזה בעירנו רכשו למנוח חובה יתירה

וסימפטיה גדולה מכל תושבי עירנו והסביבות. ובכל עת אשר נראו ברחובות קריה היו הם סיבה לאובטציות ואותות הכנעה של יראת הכבוד מכל שדרות העמים הגרים בעיר הזאת. זכר הימים האלה לא ימוש מאתנו עד עולם.

בתי כנסיות ובתי מדרשות

כהיום הזה נמצאים בעירנו שלשים בתי כנסיות. שני בתי מדרשות, וביהכנים הגדול, מלבד מגנים קבועים אשר מספרם עולה ליותר מחמשים. מרביתם נבנו ונתיסדו לאחר שנת תר"ז, וביהכנים הגדול נבנה מהדש, בנין של אבן לאחר השריפה בשנת תקפ"ה, ובשנת תרצ"ב הונמר מלאכת דבית, ואז בא הרחיק ר' צבי מרינוב זלליה לחנכו ברב פאר והדר, אולם בעת ההיא קצרה יד העדה למלאות מחסורי הבית לכל עבודתו ולכלול יפיו וטובו. כותליו לא הושחו מסביב וגם מבפנים לא נעשו עוד התימונים כיאות למקום קדוש ובית אלהים. וכן הי' עומד בית ר' על תלו בלי עדי ועדיים. משך עשרים שנה עד כי עלתה בידי נבאי ביהכנים למצוא מקום לכסף מוצא, להשלים מלאכת הקודש בכל הפרטים בשנת תרכ"ד [יחל ישראל יאל יד' לפי]. אז הובא אל הבית פנימה, ארון הקודש מוזהב יפה להלל, ומכסף עזובו של הרב הגדול ר' גרשון זלליה אבדפיה, פארו אותו בבימה עשויה מברזל עשות מעשה חרש עד היום הזה.

בשנת התרס"ג קמו ויתעוררו נבאי ביהכנים לחדש פני הבית מבחוץ ומבפנים. בהשתדלות נשיא קהלתנו מר יוסף פונקשטיין הי"ד, הוקצב מקופת הקהל סכום הגון לתכלית זאת. נדיבי עירנו לבשו עוז ויתנו איש איש כפי מסת ידו לשקול עיי עושי המלאכה. גם המנוח ר' יוסף שלמה ריעדמאן ע"ה מנבאי ביהכנים, צוה בעזובו כסף נדבתו לבדק הבית, אז הוסיפו הגנאים תת כוחם לשכלל ולתקן את הביהכנים בכל מיני פאר והדר ויביאו ציירים אומנים ומומחים לציירו ולקשטו בציורים יפים מרהיבי עין ונחמדים להלל, האחים הגבירים לבית בענעס מווינא הי"ד – אשר עירנו היא עיר מולדתם – התנדבו מנורת נחשת קלל במקלעות פקעים ופצורי ציצים מצופים זהב מעשה אמן, הבית מואר כלו במאורות הגאז, ולבנו יל מאוד על כליל תפארתו אשר כבוד

אומר כלל הדות להנבאים מנהלי הביהמנים הנכבדים מה יונה קיעולעדי
מר מענדל פריעדמאן, מה יעקב וויידמאן, היות שיהיה
סדרים בבית הזה וכל הבא אל תוכו פנימה יתפלא על טובו ויפני ראותו
וקני ארץ ואשרתה שדים ימים ונכבדים ויהללוהו. ויתנו לו פאר ותהלה.
כי הוא בית מלך הכבוד סלה.

בשנת התרס"ה ארבע בערות מקרה נראה בליל שיק פ יתרו יצאה
איש מאת די ביהמיד הישן דפה ועל זה היה לבני כי נשרפו שם אחד
עשר ספרי תורה והיו למאכולת איש עם האידהק. ובמעט נשרף כל
הביהמיד דיל לולא בא השמש וראה את התבערה איש בעיה בזמנת די
והעיר את כל אנשי העיר. וכאשר התפשטה הבשריה הדעה בעיה היו כל
פנים קודר וקבצו פאדור, שבת כל משויש ומיד נסגר הביהמיד על מסגר
ולא נתנו לאיש להמוס על רצפת הבית מפני כי כל הרצפה היתה מלאה
מאפר ספרי התורה הנשרפים. במושיק התאספו הכדצ ובאי ביהמיד לבית
אאמיר הרב הנאון די יעקב תאומים וצללה להתיעין איך להתנהג
עפדתהק בננות אפר הסת. ולטכס עצה כמה לבשר עין השריפה איש
שרף די ואת הכופר איש יתנו כל איש ואיש מתפללי הביהמיד ואנשי
העיר בעד נפשם — אז הוציאו כדו איש ותאספו כל אנשי העיר ביום
א' משפטים אחר הצהרים אצל הביהמיד. כי משם יובילו את שירידי הסת
לננות על הביהמה החדש ואלה דברי הכרות.

מודעה רבה לאורייתא

יעדער ווייט פאן דעם אומגליק וואס האט פאססירט
בליל שיק פ יתרו בביהמיד הישן דפה אז עס זענען דיל
נשרף ניווארן 11 ספרים הקדושים בעזרת אין כדו
מכפר צו דין איך דעם עין האבען וויד בודיצ נימאכט
א תקנה אז מען זאלל ניט אהיים נעמען קיין ספרי
תורה נאר עפ"י היתר בייד אונד בעשלאסען עפ"י
תודיק פאלגענדע אופני תשובה דא אללע אנשים
וואס זענען מתפלל בביהמיד הישן זאללען איה
דאנערסטאג יטבוע זה פאסטען א תענית ציבות בבוקר

צוואממען קאממען בניהמיד נומד ויין תהלים תפלה.
ליינען פ' השבוע פאראבענדס זאגן יום כיפור קפן צי
מנהג ליינען ויאל אויך ואלל יעדער בפ' יכולתו מנדר
ויין לצדקה אין ברענגן להבידצ' דיעזע וואס קענען
ניכט פאסטען ואלץ פדעגן א' טאלה ביים ביד אויסלייזען
אין בר מצוה ינגלעך ואללען ויך אויסלייזען אין
ברענגן להבידצ' נאך מעגליכקייט פ' 18 ביז 36
העללעך אויך דאנערסטאג פ' תרומה אין מאנטאג פ'
תצוה ואללען דיא אנטי ביהמיד פאסטען נור קענען
וויא ויך דיעזע 2 הענטים ביים ביד אויסלייזען כניל.
אללע אנדערע מענטשן פ' דער שטאדט ואללען אויך
פאסטען דאנערסטאג נאר מען ויך א' יעדער דעם
הענט אויסלייזען אין ברענגן להבידצ' כניל — דיא
נעלדער ווערדען פאם בידצ' לדרים שבצדקה פער
ווענדעט ווערדען. מיר בעטן אז יעדער ואלל אנטייל
נעמן אין דער גראסען מצוה ובזכות זה ווירד דער עין
מכופר ווערן. אין אללע יודען וועלן גיהאלפען ווערן
מיט יסועות ברכות והצלחות וזכות תהי' תנן עלינו
בה וזכא אמן.

קאלאניא א' משפטים תרס"ח

מאתנו הבידצ'.

המדינת האלה עשו דעם אדיר בעירנו וביום א' משפטים אהיצ
האספי לפני ביהמיד אנשים נשים וטף. נבחרו מאת הבידצ' אחדים
מאנשי החק אשר טהרו עצמם במקוה והמה התעסקו לקבץ מעל רצפת
ביהמיד את שרידי הסית הנשרפים ושמנו אותם בקדירות של חרס גדולות
מאד ולדאבוננו נאספו כשתים עשרה קדרות מלאות אפר וגוילין מיריעות
ספרי תורה עם עצי החיים ופרוכת ומעילים לסית. אז הביאו אנשי החק את
המטה ושמנו עליה את הקדירות וגנש אליה אאמורה הרדג' מוהרי' תאומים
וציל עם חברי הבידצ' ואמרו חברי כבושין לפני אלפי הנאספים. אז נעו
כל העם בכביה גדולה ותהום כל העיר. לקול הצעקה אהיצ נשאו אנשי

החיק את המטה על הביה"ח, ונגזרו שם שרידי הסית כדתה"ק בקרקע מיוחדת לזה. מי יתן ולא ישמע עוד כזאת בנבול ישראל, ודי ישמור אותנו מכל צרה שלא תבוא עד בינא.

מיסדות צדקה וחסד

בשנת כתר (1860) ידי' מלך ידי' מלך ידי' מלך ילעולם ועד לש"ק. הניחו פה אבן פנה ליסוד בנין בית תלמוד תורה שנתחייסד עפי' התקנות והחקים של הגה"ק ר' צבי אלימלך מדינא, וצל"ה בשם. תמכין דאורייתא - המוסד הזה כולו אומר כבוד למיסדות, בו יאומנו יותר משל ש"מ א"ת ילדי בני על ברכי התורה ועל מבועי המוסד, כולם מקשיבים לקה במקרא ותלמוד, מפי מלמדים מומחים ועל גביהם עומד משגיח בן תורה לקבוע את כל עניני הלמודים, ולעשות בהם סדרים, ובעין פקודה הוא שומר משמרת הבית, שיתנהגו התלמידים עפי' מוסר ודיא, גם מלמדים את הגערים כתב ולשון המדינה, בבית יש חדרים מיוחדים, ערוכים עפי' חיקי ההיגיוניא, וכן סמך לו אשר שם ייחלו הגערים וישחקו בשעות החופש, רכוש המוסד הזה מעובדות המנוחים לקרן קיימת, יערך עתה לסכום של חמשה וארבעים אלף כתר, פירות הסכום הזה נתונים בכל שנה לצרכי הת"ת, מלבד זה המוסד מתקיים מעדבות של חברים תמידים, נדרים ועדבות בשבתות ויום, וקיצוצים מהתנות ובי"מ, גם מקופת המהל מקבל המוסד תמיכה שנתית בערך שני אלפים כתר, אבל ההכנסות האלה לא יספיקו לצרכי החזקת המוסד, שעולים לסכום של חמשה עשר אלף כתר בכל שנה ושנה.

הדעות להשתדלות חברי העדה, הגכבדים ר' אלטר קנעססע, ר' אברהם שמואל העל"ל ע"ה, ר' מיכל האמסע, ר' צבי בלאך, ר' חיים שלום שו"ב, ר' יודא בעד זי"ד מאן ה"ה העוסקים בשכלול הבית ובקיומו, שוררים בו סדרים ומשמרים טובים, ומי יתן והי' עם לבב הנודבים בעירנו להבין יקרת ערך הבית ונחיצותו לקיים תורה, להעלותו בוכרן תמיד ולפקדו ברח נדיבה, או יוכל להיות באמת זר תפארה בין שאר מוסדות הצדקה בעירנו.

בשנת תרי"ד (1854) קנו ראה"ק דפה, ב"ת חו"ל ב' גדול

יורב יום יכל יתר מעשרים מות לאסוף שמה חולים עניים לסעודם
 ולתבנם על ערש דיו. הופא מוחד מבקר את החולים פעמים בכל יום וכל
 מדברי החולים יכללו מקופת הקהל במאכל ובמשתה ובסמי מרפא. אולם
 בעיקר העתים נדרשו מאד עניים מרודים בעיר. והבית קטן מהכיל את רוב
 החולים העניים המבקשים עוד לעתיד בצרה. עיני נתנו האהיק לב לחדש
 בני הבית וישנה תדעים היסופי מן יציע על הבית והבינו כל צרכיו עפי
 הקום מודענו. זה עתה נשלם מלאכת הבנין. והוא מתנעם לתפארה
 בקרב עדתו.

מן מתנעסם לתפארה בעירנו הברה בשם ב י ק ו ר ה ו ל י ס,
 אשר מטרתו להשכיל אל הלים בעת הלים. לעמוד במשען כסף לאלה
 השייכים על ערש דיו בבתיהם. להמציא להם רפאות העלה במתנת חנם
 או במחיר מעט כפי אשר תשיג יד החולה. הוצאות החברה יעלו לשישה
 אלפים כתר בכל שנה. ויחדיו המנוסותיה המה מהמיכת הבריס, וקופת
 הקהל מנדרים ונדביות וקבוצים בחתונות ובמי. רבוש החברה מעובדות.
 עולה לעת בואת בערך שלשים אלף כתר. והנהיה להשתדלות נשיא החברה
 הנכבד מר יוא ק ר ע פ ס. הנה היא מתנהלת ומתפתחת באופן רצוי
 ומוכר כפי כל.

בשנת תרנ"ט (1898) הוא שנת הויכל לאדונינו ה ק ר ה ק ר ה. כנו
 יאה ק רפא בית בניו לתלפיות באולמים מרחים והקדישוהו לתכלית.

בית מחסה לאביונים לעת זקנה

בשלשים עניים דבאי היה זקנים וקטנים. עורים ופסחים. ימצאו מוזן
 ימחסה בבית הזה כל ימי חייהם ואחריהם נתנה להם דבר יום ביומו ובגדים
 ללבושם גם כני על ידו בית תפלה בכל משפטו והקתו אשר גם החולים
 והזקנים יבואו שמה להתפלל השכם והערב.

לצרכי הבנין נדב הנביר המנוח מר יעקב ברעטטלער ע"ה. סך עשרים
 אלף כתר. ועוד רבים מנדביו עירנו העניקו מנספס להמוסד הזה שהוצאותיו
 עלו לכך איננים אלף כתר. צרכי החזקת הבית עם צרכי בית החולים
 הסמוך לא עולים לאלף וחמש מאות כתר מקופת הקהל. מדי חודש בחדשו.
 המוסד הנכבד הזה מקדש לזכר ה ג ה י ו ב ל של אדונינו

הקיסר פראנץ יאזעף הראשון י"ה.
ימים הנכתי ומסירתי לתעודתו הדבקה על קיר הבית הסכלא הזאת.

מלכד מוסדות צדקה האלה ישנה בעידתו הכרה לשם . חסד ואמת

אשר משרותיה. להחזיק בסתר ובכבוד ידי החברים אשר משה ידם ובאו במצור. גם לבקרים בחלים ובכל עת צרה שלא תבוא.

המוסד הזה מתנהל באופן מצוין. תחת נשיאות הנכבד מר מענדל ברעטלער הי"ו. והודות להשתדלות יתר חברי הועד. הגדו מתפתח ומרחיב את חוג מפעליו הרבים והטובים בכל שנה ושנה.

כן מצוי בעירנו זה איזה שנים בית תבשיל לעניים תחת השם. "עזרה". ושם נוזנים בכל יום ארוחת הצהרים — בשר מרק ולחם — כמאה עניים מביי. במהיר מצער מאוד. נשים כבודות משניחות על סרי הבית ועריכת התבשילין למען יערכו לחיך המתפרנסים מצדקה זו. וישקטו שם רעבונם כנפש שבעים.

המוסד של החברה. כל ישראל חברים (Ica) בפאריז. לחנך נערי ביי וללמדם תורת עבודת האדמה. אשר בכפר סלובודקא לעשנא הסמוך לעירנו. הבאנקא ללות סכומים קטנים לסוחרים ובעלי מלאכה על תשלומין לפרקים. שנתיסדה מאת החברה הגיל. ומתנהלת עתה עיי הנכבד מר דוד וויצולברג הי"ו. בית הספר לנערי ביי ממוסדות הבאראן הירשע"ה. המתנהל תחת השנחת מר וילהעלם נריענס הי"ו. ובית הספר ללימוד שפת עבר. בשם. שפה חיה. אלה ראויים גם הם להוזכר בין שאר מפעלי עירנו.

בית עולמים

ממציאות בית החיים הישן נושן עתה בתוך העיר פנימה ברחוב קאמאנקא. נוכל לשפוט בצדק כי עתיק יומין הוא. ולפנים היתה עיונו מחתה לו. רק כאשר נתפשטה לארכה ולרחבה השתרעו גבולותיה עד מסביב לביהיה. ולולא החומה אשר סביב שתו עליו. הי' כבר נשכח מני ארץ זכרה. את השנה אשר בה התחילו לקבור על הביע הזה לא נוכל לידע. כי כמעט כל המצבות שקועות במעבה האדמה. ואלה המועטות אשר נשארו לנו לפליטה. — שעמלתי ביניעה רבה להעתיק אחדות מהן — הן כבר משנים האחרונות לשימוש. בכ"ז מסורת היא בפינו כי הדרת זקנה חופסת עליו משנת קדם. ושם סמונים סמונים נאוני ישראל אדירי התורה. עוד מלפני שלש מאות שנה.

בשנת תקמ"ג (1783) הוסגר הביע הזה על מסגר והקציעו שדה. אחר לקברות. הלא הוא ביה"ח הישן מנגב לעירנו. והוא שמש לבית הקברות בעירנו יותר ממאה שנה. עד כי גם עליו יצאה פקודה מאת הממשלה לסגור. ואז בנו עליו מטעם ראה"ק, גדר לבנים מסביב. ובצדו הוקם בית תפלה עד היום הזה.

בשנת תרנ"ד (1890) התנדבו בני עדתנו ובראשם הגביר המנוח ר' יעקב ברעסלער ע"ה, וידימו תרומת כסף למכירה ויקנו כבדת ארץ בתולה להקציע לקברות. בעת ההיא שמש פה בכתר ההוראה אאמור הגאון ר' יעקב תאומים וצל"ה. והוא עם בית דינו חנכו את ביה"ח החדש עפ"י התיקונים האלה.

בעריח מרחשון התאספו בני הח"ק לביהכ"ס הגדול דפה. ויתפללו תפלת הבוקר ואחר תפלת שמי"ע אמרו סליחות כתיקן ותיקן עפ"י הסדר הזה.

בהתחלה. סלה לנו אבינו כי ברוב אולתנו שנינו וגו' עד על עירך ועל עמך אחיו אמרו הסליחה ליום החמישי מבה"ב. פסוקי הישיעה נא. וחרה. אנשי אמונה אבדו וגו' עד בעת צרותינו. [אל מלך] אחיו סליחה מיום שני תנינא. פסוקי האזינה ד' וחרה. אזון תחן [אל מלך] אחיו פומן. שלש עשרה מדות. אוזכרה אלהים ואהמיה [אל מלך] אחיו חרו. אל הר המור וגו' [בסליחות לכ' סיון] עד באורך גראה אורי [אל מלך] אחיו. זכור רחמך וגו' עד השתא בענלא ובומן קרובי אחיו. אבינו מלכנו עד והשיענו והחמשה חרחים לתענית ציבור. אחיו. והוא רחום הגדול. מחי ומסי עד דגורתא עם אבהתנא אחיו. ד' אלהי ישראל. וקראו בתורה וסיימו התפלה וקראו צום אחר התפלה. אח"כ עלה מר אבא הגאון מוהרי"ת אומ"ם וצל"ה הבמתה. ודרש מענינא דיומא בדברים החוצבים להבות אש על דממות מפעל הח"ק. נמילות חסדים. ויעורר את לב השומעים לתמכה ולסעדה ולהתחבר לדבר מצוה זו.

ביום אדריח באו — עפ"י הזמנת ראה"ק דפה — אורחים נכבדים להשתתף בהנחת ביה"ח. הלא המה הגאון ר' יהודה ליבוש לנדא וצל"ה אבדק סאדיגורא בעהמח"ס. יד יהודה. הגאון ר' יוסף שמואל נילערנסער וצל"ה אבדק קיסוב. הגאון ר' ארי' ליבוש הלוי

איש הורוין וציל אבדיק סטריא ואחיו בק' סטאניסלאב.
בעמחם. שנית הרי בשמים ולהבדיל מהם לחיים הנאמן ר' אברהם מנחם
שטיינגערנשליטא האבדיק סטאניסלאב ובעת בקי בר אדני.
כל בני העיר אנשים נשים וסוף למאות ולאלפים התאספו למקום ביהח
החדש. ולכולם חלקו נלינות נדפסים סדר המנהגים בשעת הקפת
הביהח. כאשר תיקנו אאמרי הרדג וציל ובית דינו. (*) החיק סבבו את
ביהח ואמרו את הבקשה בעת סיבוב ביהח שנדפסה בס' מענה לשון סי

(*) בזמן שה' אאמרי היגהיל אביד דקיק טארני נראד בפולין
שבירוסיא. בשנת תרנ"א בשבאו שם להוסיף על הביהח. פנה
בשאלה אל הרב הגהיק מצאנו וצלליה איך להתנהג. והגני
מעתיק פה תשובתו מבייק.

נ"ה ויו עש"ק צהע"תך תרנ"א לז"ק ליזנו.
לכבוד הנגידים היקרים החקידים היוזעלגים ירלי
ד' ראשי הקהלה ויח"ס מנהיג עדת יסורין דק"ק
טארניגרד יע"א וצראסס ט"צ הרב המח"ג החקיד
שלשם היוחסין כש"ח מו"ה יעקב חלומיס כי
האבד"ק הכ"ל יל"ו.

ע"ד אשר שאלוני המח"ג החקיד היוזעלגים המו"ץ דקהלצס
צסס כח"ה צידן הצ"ע שצחיס להוסיף עליו מה לעשות. הנה לז
שמעתי מרנתי דבר צוה. ולז"ד שילכו הח"ק על הצית עליון ויסצנו
הנ"צ ויחמרו הנקשה שחומרים צשעת סיבוב הצית"ק והוא כחוצה
צקצר מענה לשון והח"ק יחצני מוקדם או יפרו עליוס וגס צני
הציר ירצו צלדקה צחורו מוצמד ויקצו הצ"ע ויחמרו מוקדם הד'
מוזמורים הראשונים צצהכליס, וחח"כ ויהי יעס צכל הקשה וחח
צכס: ועתה הוז צדיפוס מכתצי הקודש חלמירי הצעש"ע ז"ל — וז"ל
צקצר כר ישראל להס"מ הקדוש מקחזינין זלל"ה צסיף הח"ג כללס
ע"ד הקצלה, עוד ראה זחס העחקתי מוכ"ק חדמו"ר הרס"ו והוא
מועחק מהצעש"ע זלל"ה זי"ע וז"ל הזהב מהצעש"ע — חס לריכס
להוסיף על צית"ק רח"ל ככה ימנהגו, מוקפים חחלה האלקוס שרולה

ב. צדיקי יסוד עולם, אחז אמר ד' מומרים יאשונים שבתהלים, אחז
הלבו הקיפו שבע פעמים, ובכל הקפה ה' נמצאים שם עשרה בני תורה.
יתחילו להקיף בצד קרן דרומית ואמרו באותו קרן קאשיטל ק"ב שבתהלים
תפלה לפני כי יעטוף משם הקיפו לצד קרן מזרחית צפונית, ובאותו קרן
אמרו קאפי ק"ג שבתהלים, לדוד ברכי נפשי ומשם לקרן צפונית
מערבית, ואמרו יהי נועם בדרך הקפה, ובצד אותי קרן אמרו קאפי ק"ד
בתהלים, ברכי נפשי ומשם הקיפו לקרן מערבית דרומית, יהי נועם בדרך
ההקפה ובצד אותו קרן אמרו בישעיה קאפי מ"ב מי מן פסוק ו' שירו
לד' שיר חדש וגו' עד ואין מבלעדי מושיעי, הלכו לקרן דרומית מזרחית

להקיף בצבע הקפות עם עשרה חנכים לא פחות בכל הקפה יאמרו
בארבעה קרנות ונקט ההקפה צהלים קאפי ק"ז ק"ב ק"ד ובישעיה
קאפי ו"ז שירו לד' שיר חדש וגו' ובכל הקפה יתחילו מלך קרן
דרומית מזרחית ותיכף צלז אורו קרן יאמרו צהלים קאפי ק"ז
ומאותו קרן יקיפו ויאמרו ויהי נועם דרך הקפה עד שיגיעו לקרן
מזרחית לצונית וצלז אורו קרן יאמרו קאפי ק"ז צהלים ומאותו קרן
יקיפו ויאמרו דרך הקפה ויהי נועם עד שיגיעו לקרן לצונית
ויערצו וצלז אורו קרן יאמרו צהלים קאפי ק"ד ומאותו קרן
יקיפו ויאמרו דרך הקפה ויהי נועם עד שיגיעו לקרן ויערצו דרומית
וצלז אורו קרן יאמרו בישעיה קאפי ו"ז שירו לד' שיר חדש ובגמר
הקפה ראשונה יאמרו אלז צבא ויכונו השם הראשון בפסוק הראשון
וכה יתכנו בכל הקפה מהשבע הקפות ואחר גמר כל ההקפות
מהשבע הקפות יאמרו אלז צבא ויכונו שם אחד מהשבע שמות עד
שיגמרו השבע שמות שבע הקפות, וכשיתחילו לעשות ומחלות לנקים
ההקפה לא יתחילו מרח לצונית וגם לא יתחילו לקצור צרות לצונית
גם לא יתחילו מכהן, ויה"ר שיצולע המות לכלל צ"ח סלה עכ"ל
נר ישראל.

וד' העוז יגדור פרצות עמו ויבולג המות לכלל ויהי רק שמונה
ושבן בגזל ישראל בנזכרה.

שיב הק' חיים האלבערשטאם.

ובנמר ההקפה אמרו. אנא בכח' וכוונתו לשם אחד מהשמות של אנא בכח
וכן עשו בכל ההקפות עד שהשלימו כל הו' שמות.
כמעט כל אנשי העיר, מנהיגיה ונכבדיה איש לא נעדר, היו נוכח
בשעת ההקפות. הלחין והדחק היה גדול מאוד, ואיש איש נתן ייב ציל
לקופת הצדקה, ורבים הרימו תרומה כפי נדבת רוחם ונדבו סכומים הנונים
לקופת הקהל. האורחים הרבנים הגאונים הגיל וגם אאמרר הגי מדהיי תאומים
ולליה, דרשו דרשות בדברי אנדה והפליאו את לב השומעים, נשיא הקהלה
בעת ההיא הדיר מ ר א צ כ ט ע נ ב ע ר נ נאם נאום בשפת אשכנז, —
וראהיק חלקו שם ייש ומנדנות, ולעת ערב עשתה החיק נמילות חסדים
סעודה כסעודת שלמה בשעתה, ויבואו ראהיק והרבנים והבידיצ, ויסעדו לבם
וישיחו בדית, וישמהו כל העם ויגילו ברעדה.

זכרון לראשונים.

כאשר הגנו ננשים בפרק הזה להביא זכרון בספר ישמות גדולי ישראל ומאורי התורה אשר שמשו בעירנו בכתר הרבנות, וישמות צדיקי יסודי עולם אשר גרו בה, וגם אנשי השם אשר מנוחתם כבוד זה הגנו מוכרחים להכפיל את אשר אמרנו בראש דברינו, כי אין לצל ידנו להוציא דבר שלם ומתוקן כל צרכו, מפני חוסר המקורים הנדרשים אל המלאכה הזאת, חוץ הרבנים הגדולים אשר היו בעירנו לנאמן ולתפארת, אבד מני ארץ זכרם. אבני המצבות אשר נצבו כמו נלים על תלמי שדה הקברות הישן נושן — נפשות קדושים אשר בארץ המה -- עלו בתהו ויאבדו, רבים מצאו קבר במעבה האדמה ואם גם ידענו אשר היו פה גדולים חקרי לב, מאירים לארץ ולדרים, בכיז מפני שלא בא זכרם באיזה מן הספרים, לא יכלנו לשמור על הסדרים, ומוכרחים אנהנו לקצר באמרים, אמנם מה שעלתה בידנו למצוא בעמל וטורח רב, יחזק בזה למשמרת, עפי' סדר השנים והדורות.

הראשון מהרבנים שנודעו לנו ששמשו בעירנו בכתר התורה, היה אחד מבניו או חתניו של הגאון בעל משאת בנימין, וצ"ל לפני שנת ה' אלפים ת' [שבילי עולם] ומסופר בעירנו כי לפני הרבה שנים מצאו גם מצבתו שקועה באדמה ולא יכלו לקרות את כל הכתוב עליה מזוקנה, והוכאה אז על הביע הישן דפה, אבל אני רבות חששתי אחריה ולא מצאתיה.

הרב ר' אברהם ר' וואלפיש ז"ל מקאלימיי, מזכר בסנקס

הקהלה דקיק ואלקוא על קיום תקנות הקהלה שנתקיימו בועד וחירו ביום ז"י סבת תב"ד, ואתו חתומים, הר' שמשון נינצבורג מפרעמיסלא, הר' יוסף אייזיק מאבדוב, הר' שמואל דינוויל סגל מלובוב, הר' דוד פרענער מבומשטאטש, וגם הגאון בעל סודי זהבי וצ"ל התום שם [קריה נשגבה].

הרב ר' אברהם בר' יוסף בן ז"ל, היה ריש מתיבתא בקיק קאלאמיא [אנשי שם]

ובשנת תכ"ד ה' הורבן גדול בקק לבוב בשתי הקדלות. בתוך העיר ובהיון לעיר. ונהרגו ונשחטו ביום ש"ק ה' אי"ר יחד ממאה ושבועים נפשות לומדים ומיפולנים אנשי שם. ומלוא את כספם וההבס. וגם נהרגו אלופים דיינים. בין הנחרנים ה' גם ה' ה' אברהם הנ"ל שנמצא בלבוב בעת ההיא.

נהרג שם ביום השבת ב' אי"ר תכ"ד גיסה מצבתו הוא

על זה היה לבנו על אלה השבתי עינינו כי הפליא ה' את מכותיו ולוקח מאתנו נזר ראשנו עשרת תפארתנו היה הנאמן משה ה' אברהם בן האלוק הנאמן משה יוסף בין ריש מתיבתא בקק ק א ל מ י א נאסף בחטאנו ונהרג במיתה חמורה בידו אדורה יקדש השם המיוחד במראה. לכן בעל הרחמים יסתורו כסתר נפשו לעולמים וינקום נקמת דמיו במהרה. כי הרבין משה בישראל והעמיד תלמידים הרבה תנצבה.

הרב ר' חיים ברי יהושע ז"ל, היה אב"ד בקק קאלימיא.

ואח"כ נתקבל לר"מ בקק

לבוב ושם מנה [אנשי שם] הוא בן הנאמן בעל מגני שלמה זצ"ל, והתן הנאמן ה' צבי הדין אב"ד קעורוש ז"ל. הובא בשנית. אמנות שמואל' להג' ה' אהרן שמואל ברי ישראל קידמבר [פפרים תמ"ג] ויש לו הסכמה משנת תל"א בס' לב איהו דרשית מה' ה' איהו ל"ב ברי יהושע האשקי [ווילנדרשדאף תל"ד] והתום שם. הצעיר חיים בלאאמור הנאמן הנדול משה יהושע ז"ל מקראקא ההנהגה לע"ע בקק קאלימיע והותם פה יערסלוב. ה' ה' חיים ז"ל נפטר בקק לבוב ט' אדר שנת תל"ג ועל מצבתו הדרתים הדברים האלה.

יום ד' (כ"ז יוס ז') ט' אדר תל"ג נפטר לעולמו צדיק

איש חיים אשר פה ממון תפס ישיבות בכמה מקומות ובפרט

בעיר זאם ב' ישראל קק ק א ל מ י א הוא הרב

הנאמן משה חיים בהנאמן מהר"ר יהושע אב"ד קראקא

בזכות זה תנצבה.

הרב ר' אפרים פישל ברי חיים ז"ל, היה נ"כ אב"ד

בעירנו. הוא היה

אזי ה' יצבי חרש זל אבדק בערוץ, הראהאביש, בראד, ליסקא.
[אנשי ים.]

הרב ר' דוד בן זל מקאלאמיו, מוזכר באיזה כ"י הנמצא
בבית עקד הספרים
באקספיה, שהי' אבד בעירנו בשנת ת"ע. [בן הדיעני הרה"ח ר' יקותיאל
יהא געניאלד הי"ד.]

רבנו הקדוש ר' ישראל בעיש' זצ"ל, בא לעירנו מכפ-
נשילאווין הסמוך
לאילאווין ונתלה בה. את מנהגים הנקרא היום [קאסווער שיליכען]
מנהגים למקום משכנו או גם אימים ומכנים את המקוה שבמרחין הישן
דבר בשם המקוה של הבעש"ט כי מקובל הוא ששם טבל אותו קדוש
זצ"ל. מכאן הלך לשלושט וישם למעייבער געש"ט סיון תק"מ.

הרב ר' דוד ברי שלמה ז"ל, היה איש קדוש מתלמידיו רבנו
הבעש"ט זי"ע, ומיד מישירים
בפ"ק [שה"ח החדש] געש"ט בק' סקאליע הסמוך לסטרא, ואלה הדברים
הדורשים על מצבתו.

ג ע ש ר ב י י ש ז ש ב ט ת צ ב ל פ י ק
פ י נ ה א י ש ה ט ה ו ר ו ה ק ד ו ש
מ י ה ד ו ד ב י מ ש ל מ ה ז י ל
מ ג י ד מ י ש י י ש ד ק י ק ק א ל י מ י י א.

(*) ציווי היתה צעירנו ונשפחה בנקראה צסס, קאפילעטעס"
סגיגה ונקור ונחלצתו של הרה"ק ר' ונחם ונענדל מקאסו זצ"ל.
ונשפחה אחת בנקראה צסס, קונטעס"ק ע"ש הרצניה ורח, קונס"
ע"ה. והי' צסס איז ונצורקס שחלק על הצע"ט. ונאחד ולילי ש"ק
ישנ עם אשתו ודברו ללנות על הצע"ט וועשיותיו, ונצורק הלך
הצע"ט לנזקיה והאיז הדובר צו עמד על פתח ביתו, ואמר לו
הצע"ט, הכי כה נהגין צליל שנת לקשר רכילות ולה"ר? ענה ואמר
הצ"ל, לא אדע ווי זה קשר לכס את הדבר הזה. וכי ונלכיס ונשפרס
רכילות? אז השיב לו הצע"ט, צאווית רכילות נכרח ונלך, ונלך
זה רשאי לקשר רכילות.

הרב ר' ליב פיסטינער ז"ל, * רב חסד וקדוש. חד מבני

היכלא קדישא של רבנו

הבעש"ט זי"ע, ומוכירו הנהיג בעל. תולדות יעקב יוסף ז"ל כמה פעמים בספרו. גם הנהיג בעל. דגל מהנה אפרים ז"ל מוכירו בספרו ומביא משמו חז"ת [שהיג החדש] וכאשר הודיעני ידידי הרה"ג ר' נתן נטע הכהן נ"י אבדיק קאלביעל ברוסא, יש לו ממנו חבור מסודר לדפוס. נפטר בעירו נ"י אייר תק"ה, ומניח על הביע הישן נושן דפה. מצבתו הישנה נשברה לרסיסים ונתחדשה בשנת תרל"ג. ורק מקצת דברים האלה התרומים עליה יכולנו להעתיק ממנה.

ק ו ל י ל ל ת ק ר ו א י ם
ק ו ל צ ע ק ה ב ר א ש י
ה ב כ א י ם א י ש ח י
ר ב פ ע ל י ם נ א י ם
ה ר ב ה ה ס י ד מ ה ר י " ל
י ב " ה י ק . . . ו ה ו א י ר ד
. . . כ ו ר . י ו ם נ א י י ר
ת ק " ה ל ס י ק

הרב ר' מנחם מענדל ז"ל מקאלאמא, רב נאן וקדוש

תלמיד חבר של

רבנו הבעש"ט זי"ע. חתום בפנקס של החברה מהלים בק"ק באר שברוסא ביום כ"ה אלול שנת תקמ"ו [כן הודיעני ידידי הרה"ג ר' יהושע העשיל טארלא הוי האבדיק באר] ולהשערתי היה הוא חותנו של הרה"ק ר' משה מקיטוב זצ"ל.

(*) מקפדים צעירנו, כי ראש הגזנכים הנקרא גזס, דאגוס.

אשר עשה שמות צקציותינו. הרב ולא חמל אנשים כהם ועק, החנפל צימיו עם נחמהו על עירנו, ונא צראשונה לבית אוחו קדוש ז"ל צליל ס"ק בזמן שקדש על היין והכוס צירו. דאגוס הניף עליו חרצו ויך על ידו וילא מונס דס. אז אשר כי הדס יכפר על כל אנשי העיר לצל חאונה להם רעה מאת האור, ועיד כהפך לצ הבצור

הרב ר' ישעי' מרדכי בר' אהרן משולם ז"ל. ר"ן הנחל

ואחרי כן

מתיבתא ומ"ן דק"ק לבוב. נמצאה חתימת ידו בסנקס הקהלה דק"ק לבוב
ודק"ק זאלקווא. הג' הנ"ל בא לעירו לבקר את בנו הג' ר' משולם ז"ל
אברפ"ה שה"י חולה. ונחלה פה ונסטר בעיר ~~השני~~ שנת תצ"ג. ומניח על
הביע הישן נישן דפה. ועל מצבתו חרות.

ס ה

שנת תצ"ג ל"ס"ק

נסמן

איש צדיק

וישר הרבה

המופלי בתורה

ובחסיד ראש

ב"ד ומ"ן דק"ק

לבוב מ' ישעי'

במורה ר' אהרן

משולם גפסד

ס' ימים לחדש תשרי

הרב ר' משולם בר' ישעי' ז"ל. מחבר בסנקס הקהלה דק"ק

לבוב צד 100 בפסיד מן

ר"ח אייר תפ"ג והיה אב"ד דפה קהלתנו. ולהשערתי שהוטבה גם בעיני בקיאים
במעלות היוחסין. היה הוא חתן הג' ר' אפרים פישל בר' חיים ז"ל וממלא מקומו
על כסא הרבנות דפה. חתנו ה"י * הרב ר' שמשון מבומשטש ז"ל. אבי
הגאון מאוה"ג ר' משולם ספרעשבורג זצ"ל. חתנו השני ה"י הג' ר' [נח אפרים]

ולא עסק עוד רעה, רק נקט לחת לו פה לחס, והלך לו מעידנו
מצלי הקצ לה ולאנשים שום נזק.

(*) כן הודיעני ידידי ח"ד הרה"ג ר' ישראל לנדא סי"ז
מקאדיגורא, ופי' מנלם יוחסין כח"י שיש ח"י מלח הרב סג' ר' פנחס
עפסטיין ז"ל מקיעוב.

פיטל זל שמלא מקומו בפה. וחתנו השלישי הי' הג' ר' יצחק זל. אביו
של הג' ר' נחמן עפשטיין זל אבדפה. נפטר פה יום ב' דחודשים שנת
תק"ה ומניב על הב' ע הישן נישן דפה. ועל מצבתו הוותים הדברים האלה.

פ ה

נ ה י א ב ל ז ב כ י ב נ פ ו ל

ת פ א ר ת

י ש ר א ל ה ר ב

ה מ ו פ ל ג ב ת ו ר

ז ב ה ס י ד א ב ב י ד

מ ה ו י ר מ י ש ו ל ם

ב מ ו ה ר י ר י ש ע י

ז צ י ל ש נ פ ט ר

י ו ם ד י ד ס ו כ ו ת

ש נ ת ת ק ״ ו ת נ צ ב י ה

הרב ר' נח אפרים פיטל ברי משה ז"ל. (*). מלא מקום

חותנו הג'

ה' מיטלם זל והי' אבד ודימ דפה. נפטר י"ג תשרי תקמ"ג. ומניב על

הב' ע הישן נישן דפה. וזה תוכן מצבתו.

פ ה

ה ו א מ ש כ נ ו ת

א ר י א ל א ב י א ב י

(*) ופני כדפס בשער התשובות להג' ר' משה אגרא ז"ל
הוא בן ח' לדיק וי' שווען וכתבדל על צרכי זקנו הג"מ פיסל שישב
על בקא חצי הג"מ משה ז"ל אצד"ק קאליעווא" חנורו רבים
והצקאים צוועליות הוועקן להחליט את הג' הזה לזקנו של הג' ר'
משה אגרא ז"ל. אצל חכמי לא כן עומד, לדידי הי' רק דודו
של הג' ר' משה ז"ל. ופני שלשה טעמים שיש לי בדבר. (א) על
ולצטו בתיב מפרש צר, "משה" ולא מזכר טס "משה". (ב) כמו
שהזכרתי לעיל היה הוא חסן הג' ר' משה צר יעני' ז"ל ולא צנו.
(ג) ראיתי צו"ג ב"י המיוחס לכבדי הג' ר"כ עפשטיין ז"ל אצד"ה

רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הָיָה
בְּבוֹד הָרַב הַגָּאֹן
אֲבִי דִּי מִדְּקֵי
מִוִּיה נַח אֶפְרַיִם
פִּי שֶׁל בִּי מִשָּׁה
נִפְסָה יוֹם שִׁק יִיג
תִּשְׁרִי תִקֵּם "ג.

הרב ר' יעקב קאפיל ב"ר נחמיה פיכל ז"ל. רב חסיד
וקדוש מבני

הכולא קדישא של רבני הבעשים זי"ע. הנקרא בשם ר' קאפיל חסיד
והוא אבן יסוד של ישראל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב וצ"ל בעהמחזים
ואהבת ישראל קבע מושבו בעירנו כמה שנים. ואחרי העתים דירתו לעיר
טיסמיניץ ונפטר שם ט"ו אלול תקמ"ז. וידידי הרה"ק ר' שבח קנעביל נ"י
משם. הואיל בטובו לשלוח לי העתק מצבתו בדברים האלה.

תִּקֵּם "ז ל פִּי ק
פֶּה נֶחֱצַב קִבְרֵי לֵינָה
בּוֹא יְבוֹא צְדִיק בְּרִינָה
הַרְבֵּי הַמּוֹפֵלֵא

מִי יַעֲקֹב קֶאפִּיל בִּי מִנַּחֲמִי
פִּיכָל נִפְסָה יוֹם דִּי טִיו אֱלוֹל

הרבנית חיה בת ר' זלמן ז"ל מקאלאמיא. אשת הרה"ק
ר' קאפיל חסיד

הג"ל ונכדת הרב ר' (*) יעקב קאפיל קאמיל ז"ל מילידי וממערשי עיר

ושם נאמר כי הג' ר"נ ונערעצבורג והג' ר"כ עפ"ש נופה היו שני
בשני, והם לא ילידי ז"לם לנשכחליש את הרב ר' שמשון אבי הג' ר"נ נפ' ז"ל
בניסן של הג' ר' יצחק, אבי הג' ר' נחמן עפ"ש וחתן הג' ר"נ ז"ל אהרש"ה.
(*) הרב ר' יעקב קאפיל ז"ל צא לעירנו ונעיר עשעכנאולי
בניר עזים עם הציות וילאות זהב אדוניים, ונכה את כל חקוני
העיר וניסן, ציהככ"ס וניהנ"ד ומרחן, ונשא את הרבנית הלדקית

שנייטן במדינת אישכנא. והנהם עצמם לנכד רבנו עובדיה מברסלב. ופני
חסידיו וחכמי פרוכניצא ז"ל. נפטרה בה ומניח על הביע היטן נישן ועל
מצבתה הרוח.

ת ק ל ה

ס י נ א ש ה צ נ ו

מ ר ת ח י י ה [ח י ה] ב ת

ר י ז ל מן א ש ת

ר ק א פ י ל ח ס י ד

נ פ י י י ג א י י ר

ת נ צ ב י ה.

הרב ר' שאלתיאל אייזיק הלוי שמעדינהעלל ז"ל

מקאלאמא.

איש צדיק ועתיר נבסין, נכד הרה"ק ר' מן בן הרה"ק ר' אדם בעל השם
וצ"ל, וניסו של הרה"ק ר' קאפיל חסיד ז"ל (*). הוא היה שולח במסחר ירו
ופור נתן לאביונים. בסוף ימיו נסע להשתקע בארזיק ומניח בעיה"ק ירושלים.

נרת פעריל ע"ה. אחות רבנו הגה"ק צ"ל חספות יו"ט ז"ל, וצנו
הרב ר' זלמן שטיס גס דודו ומיתנו של הרה"ק ר' קאפיל חסיד ז"ל
נשא את הרבנית בלימה בת הרב קדוש הי"ד (ר"ת ר' ינקוס דני) ר'
שלמה ז"ל, צהגאין בעל, טורי זהב ז"ל שנהרג בלונדון בשנת תכ"ד.

(*) מקפדים בעירנו כי הרבנית נרת סינח רחל ע"ה אשת
הרה"ק רמ"ו מקאקוב ז"ל, בערס העתיק בעלה מוסבו לקאקוב
היתה מחזקת בעירנו חנות קטנה שמונה התפרנסו הזוג הנחמד בלער
גדול מפני שניצוצה את מעט הפדיוס בכל פעם לרקח לעמים, עד
שלצקוף נשארר מחויבת לדודה ר' אייזיק הכ"ל ארוס זהוב אחד בצד
סחורה שקנתה אליו, ועשה אשותקי על חנותה בכדי לעזור פזרנותה.
אז ילדה עם בעלה את עירנו לדור בקאקוב, ובערס שנקצ דודס ר'
אייזיק הכ"ל לארזיק נקצ לקאקוב לשייט אוחס ולקבל מהס צרכה
הפרידה ובה"ק רמ"ו ז"ל ציקש אותו לצרכו לפני נסיעתו. והשינו
בעלזא ז"ל (תענית ר') א"י חילן צמה אצרכך — יס"ד סהיו
לאל"ה נשיך כנוך וצרכת לדיק נחקיימה צני צניו עד היום הא.

הרבנית יגעבא בת ר' (*יצחק ז"ל. היא בת הרה"ק

הנדע בשם ר'.

אייזיקל הראהביטער ז"ל. תלמיד מובהק של רבנו אור ישראל וקדושו בעיניו וצ"ל. ואחות הרה"ק ר' יחיאל מיכל מגיד מולאטשוב וצ"ל. נפטרה בעירנו ט"ז אלול תקמ"ג ומניח על הבע הישן נישן וזאת מצבתה.

פ ה

נ ט ט נ ה

א ש ה ה ש ו ב ה

צ נ ו ע ה מ ד ת

נ ע ח ה [נ ע כ א] ב ת

מ ה ר י צ ח ק נ פ ט ר ה

ט י ז י ו ס ב א ל ו ל

ש נ ת ת ק מ "ג ל פ י ק

הרב ר' יצחק ברי' נחמן הלוי עפשטיין ז"ל מבאר.

הנדע בשם ר' נחמן בארירי ז"ל. הג' ר' יצחק היה חתן הג' ר' משולם אבדפיה ואחרי

(*) בעלה היה נקרא בשם ר' אלעזר כחנן ונסע לאחר"ק נסוק יוניו וכאשר דרכו הגליו על ארצות הקודש נפטר ונקבר שם בצדוד גדול, הוא היה זן ר' יוסף ווירניק (סגראווידליווע) נשיסטין. זן הקדוש ר' משה נסוויר ז"ל שנהרג על קדוש השם. היחה ויפורקות ללדקנית גדולה, ולשני נותה הצטיחה אס יחי' לבני נוספחתה עד דור עשירי חיזה נוסקס ויחשלו על קברה יושעו. וכן נוהגין כל בני הנושפחה הנקראים היום נוספחת „דוסיא", לשפיק שיח על קברה בכל עת לרה שלא הזוא, וישעיתס קרובה.

(**) בספר „אגרא דפרקא" להגה"ק ר' לבי אלימלך מדינוב ז"ל נוספר וז"ל, ספרו לי ונגידי אונת ששעו נוסכוד הה"ק ר' יחיאל מיכל ו"מ מולאטשוב זן הקדוש נוהר"י הכוזב, שנעת זואו בשעס הראשון לרצנו הצעש"ע נכג"מ ליה לככדו והאור חדעו שהאיש הזה הוא זן הה"ק מו"ה ילחק מורארהביטע, והנה אספר לכס אבר אציו של זס נחמו לו מן השמים נשונה קטנה אשר כוועט אין כדור נשמה קטנה כמות והוא הגציה אותה למעלת התנא הקדוש רשב"י עכ"ל.

פטרות ניסו הג' ר' נח אפרים פישל ז"ל, מלא מקומו על כסא הרבנות בעירו
כמה שנים. נפטר ג' אדר שנת תקנ"ה, ומניב על הביע הישן נושן דפה.
אצל ציון קברו מניב של ר' יוסף הקדוש, שה' נקרא בימיו ר' יוסף
מאנצ'ס' ממשפחתו של הרב ר' מימ' מקאסוב זצ"ל, ואמר: עליו שה' צדיק
נמור, הוצחם פדצו אל ביתו והרעוהו, ולעצמו לא יכולט להעתיק ציוני קבריהם.

הרב ר' נחמן צבי ברי יצחק הלוי עפשטיין ז"ל. נתקבל

לאבד

בעירו אחרי פטירת אביו הג' ר' יצחק ז"ל. הוא היה חברו של הגאון בעל
קצות החשן ז"ל ולמד אצלו בישיבה. ובימי ילדותו חזר על שיעורו לפני
רבנו הבעש"ט נבנימ' ואמר בו ברכה בו. נפטר בישיבה טובה ביה תשרי
תקצ' ומניב על הביע הישן דפה ועל מצבתו הכותים הדברים האלה.

ת ק " צ

ס' נ

איש חי רב פעלים

מופת הדור ונאון

העולם מלא כל

הארץ צדקתו

אב בית דין לעד [תו]

זקן ושבע ימים

איש צדיק ת [מים]

מ' נחמן צבי

ב' מ' יצחק נס'

ב' ח' תשרי

הרב ר' משולם ברי נחמן הלוי ז"ל. אנדיק סיסטין. היה

מפורסם לצדיק נמור.

ונפטר בעירו בחצי ימיו. מניב על הביע הישן דפה אצל ציון קברו של
אביו הג' ר' נחמן עפשטיין ז"ל אנדפיה ועל מצבתו כתוב לאמר

ל בית עולם

תקע "טל ס' ק

ס' נ הרב המא'

הני הצדיק
קדוש עליון
מזיה משולם
אביר דקיק
פוסטין כהן
הנאון השם
מנחמן צבי
הלוי נפטר
השבת

הרב ר' צבי ברי משה ז"ל. אבדיק העליטין. ה"י מפורסם
לאיש קדוש ובעל מופת. הוא
בא לעולם לשאול בדופאים והתאכסן אצל הנכיר המטה ה"י ש"ס אן
ברעטטלער ע"ה ונפטר י"א סיון תקצ"ג. מנוח על הכיף הישן דפה
ועל מצבתו הדרה.

תקצ"ג
מורה בצדק לעמו לשון
כתר שש טוב

דמעות שפכו עובדי דרך
על צדקת תם באבו הלך
נתנדל מההכמים בעודו דרך
חסיד עניו ואזהב ישראל
עמד בפרין לעמו ויפלא
הה בבה נר המאז הנדול
הרב הצדיק אביר דקיק העליטין
מנצבי בהרבני מר משה
נזאל תונת דורו י"א סיון
ויכבו אותו כל העדה הק
תנצביה

הרב ר' יצחק זאב ברי נחמן הלוי ז"ל. מלא מקום אביו
הני הנ"ל. יושב

על כסא הרבנות בעירנו. נפטר ט"ז לירח מרחשון שנת תר"ט, ומניב על
הביע הישן דפה אצל ציון קברו של אביו הג' ר' נחמן ז"ל. מצבתו מכוסה
במצבה אחרת ולא יכולנו להעתיקה פה.

הרב ר' מאיר שטחיה בר' יצחק זאב הלוי ז"ל. רב גדול

בתורה ונספד

כהלכה בספר. רביד הזהב עזית מהר"צ ר' ישראל דוב גילערנשטיר ז"ל
אבדיק יאבלינאוו. נפטר פה עירנו כ"ד אלול שנת י"קס י"א. התחיה לפיק
[תירה] ומניב על הביע הישן דפה אצל ציון קברו של אביו הג' ר' יצחק
זאב הלוי ז"ל אבדפיה.

הרב ר' חזקי' נחום בר' יצחק שויב"ש ז"ל. נתקבל לאב"ד

הקרי"ו דפה אחר

פסידת הג' ר' יצחק זאב ז"ל. ומתחלה דיין ומרצ אצל הנאון בעל ישוועת יעקב
וצ"ל בלבוב. והיה חשוב וחביב בעיניו מאוד כי היה איש חכם ונכון וועין פלא
וגדול בתורה. הדור ה"י הנאון ר' משה שויב"ש ז"ל אבדיק י"א בעהמח"ס שו"ת
תועפות רא"י. נפטר בלבוב ושם מניב. על מצבתו חרותים הטורים האלה.

פה קרית מולדתו מצא מנוח גבר חכם בעיני הרב הנאון החכם
הכולל מיה חזקי' נחום אבדיק קאלאמייא והגליל יציא
בהרב מיה יצחק שויב"ש ז"ל נכד הנאון הביה ושאר נאוו ארין.

ר ב ת ה י ל ע ש ת ה נ פ ש ו ה ט ה ו ר ה
י ו מ ס ו ל י ל ה ה ג ה ב ח כ מ ה ז ב ת ו ר ה
ב נ י י ש ר א ל א ש ד ת א ל ה י מ ה ו ר ה
כ י י ו ב י ל ו א מ ו נ ת מ ש י ל מ ו ר ה
ב ל א י ו מ ו ה י ה נ ג ד ע פ א ר ת ו
ה ש א י ר א ח ר י ו ב ר כ ה ב ת ב ו נ ת ו
ב מ ח ו מ י ע ד נ ש מ ת ש כ ו נ נ ש מ ת ו
נ ז כ ה פ נ י ש ד י ש כ ר ל פ ע ו ל ת ה

הרב ר' מרדכי זיסקינד בר' יהודה ליבוש ז"ל.

אביו הג' ז"ל היה אבדיק לעזערטוב. וזא יושב על כסא הרבנות בקיק
בורשטין. כסף ימיו התישב בעירנו ונספד פה כ"ז שבט תר"כ. מניב על
הביע הישן דפה חאת מצבתו.

ב ת ר ת ו ר ה ל ס י ק
 ע ין ה ק ו ר א ת ט י ק ד מ ע ה
 ע ר ב ה ש מ ח ה ו ז ע ק ה ו ש ב ר
 ע ל מ ו ת ה ר ב נ פ ן נ ס ו ע
 נ ז ע ה י ח ו ס א ו ר ז ר ו ע
 ז כ ר ו ל ד ו ר ד ו ר ל מ ז כ ר ת
 ה מ א ה י נ מ ו י ה מ ר ד כ י ז י ס ק י נ ד
 ב ה ר ב מ ו י ה ל י ב ו ש א ב ד י ק
 ב ו ר ש ט ין נ פ ס ר כ י ז
 ל ח ד ש ש ב ט ת נ צ ב י ה

הרב ר' פנחס בר' יוסף ז"ל אבדיק קיטוב. אביו הג' ר' יוסף
 ז"ל היה חתן הג' ר' נחמן
 עפשטיין ז"ל אבדפה. נפטר בעירו כיא אייר תרב"א. ומניב על הביע
 הישן דפה. אצל ציון קברו של הרה"צ ר' צבי ז"ל אבדיק דעליטין.
 הרב ר' אליעזר בר' שלמה מדאלינא ז"ל. הסתופס בצל
 הרה"ק החחה
 מלובלין זצ"ל והרה"ק ר' צבי מיריששוב זצ"ל. והי' נקרא בשם ר' אליעזר
 הגדול. נפטר פה י"ט שבט תרב"ב. ומניב על הביע הישן דפה.
 הרב ר' מנחם מענדל בר' משולם ז"ל מפרעמיסלא.
 איש חסיד מפורסם תלמידו של הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב זצ"ל. נפטר
 בעירו כיא שבט תרב"ב. ומניב על הביע הישן דפה.
 הרב ר' גרשון בר' יהודה ז"ל. בעהמחיס. עבודת הגרשוני.
 עה"ת. נכד הרה"צ ר' גרשון
 ז"ל אבדיק ראולי. בן הנה"ק ר' נטע ז"ל אבדיק ראולי. הנה"צ ר' גרשון ז"ל.
 היה בזמן אחד חתנו של בעה"ב אחד מראולי. שמו ר' יוסף הירש. ואחרי
 מות אשתו הראשונה נשא את בת הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב זצ"ל.
 הוא היה מקודם אבדיק ראולי משנת תקפ"א עד שנת תקפ"ט. ומשם נתקבל
 לאבדיק פולמיטש. משם להאראדענקא. ואח"כ נתקבל לאביד דפה עירו.
 הוא נהג נשיאתו ברמה ותקן הרבה תקנות מועילות ומסודות צדקה וחסד
 אשר קיימים הם בעירו עד היום הזה. בבית דינו שמשו בתור דינים. הרב

ר' זאב וואלף ב' אפרים זיל תלמידו של זקני הנאן מאוהיג מוהרי
מליסא וציל נפטר עשיק ר'ח סיון תרפ"ה. והרב ר' יעקב אליעזר ב'ר
מאיר זיל שנפטר כ"ז שבט תרפ"ז. ומניח אצל ציון קברו של הגהיץ ר'
נרשון וציל שנפטר בעירנו ערב חג השבועות תרכ"ג. הציון הבטי על קברו
בביע הישן דסה הוא קנין כספה ואלה הדברים החרוזים על מצבתו.

כ ת ר ת ו ר ה

ע ר ב ש ב ו ע ו ת

ת ר כ " ג

ד	דורות עולם בבכי יעורר	
א	אל הפרד ונסל עמרת ראשינו	
ג	בב יקר איש חי רב פעלים	
ר	כב ישראל קדוש יאמרו לו	ת
ש	לום ותורת אמת בו נמצאו	ת
ו	רבים הלכו לאור קדושתו	ת
נ	ר ישראל עמוד הימיני	ת
ב	וצינא קדישא ונהורא	ת
נ	שיא ומנהל ברוב חכמה עדת	ת
י	שרון ששה וארבעים שנה	ת
ה	יה מעוז ומחסה עליהם	ת
ו	נלה רזי ותעלי התורה	ת
ד	רכי עבודה לדורו הודיע	ת
ה	יה אדמו"ר הרב הצדיק יסוד	ת
ע	ולם מויה גרשון בהרב מ'ו	
י	הודה ולליה אבי' דין דסה	
ז	כותו יעמוד לנו תנצב"ה.	

הרב ר' יואל יצחק ב'ר שלמה ז"ל. היה אבדיק בוקשעוויץ

ומפורסם לנדול בתורה

ובחסידות. כאשר בא לעירנו נחלה פה. ונפטר בט"ז לאדר ב' תרכ"ד. מניכ

על הביע הישן דסה. ואלה הדברים חרוזים על מצבתו.

מ'ו אדר שני תרכ"ז

כ ת ר ת ו ר ה
 ז ע ק ו ו ה י ל ו ל ו ע ל ס
 ה ר ב ה מ א ו ר ה ג ד ו ל
 צ ד י ק ו ח ס י ד מ ס ו ר ס י מ
 ע ב ד ר ב א מ ת ו ב ת מ י מ
 י ג ע ב ת ו ר ה ל ש מ ש מ י מ
 ב נ נ ש ל ק ד ו ש י מ
 ק ד ו ש י א מ ר ו ל ו מ י
 י ו א ל י צ ח ק ו צ ל ל י ה
 א ב ד י ק ב ו ק ש ע ו ו י ק
 ב ה ר ב ג א ו נ מ ו י ה ש ל מ ה
 נ כ ד ה צ ד י ק ה ג א ו נ מ ו י ה מ ש ה
 ד ו ר ז צ י ל א ב י ד י
 ד ק י ק צ פ ת ת נ צ ב י ה.

הרב ר' הילל בר' ברוך בענדיט ליכטינשטיין ז"ל.
 מילדי עיר וועטש בארץ הגר. יצק מים עיי מרן הגאון בעל (*).חתם סופר.
 זצ"ל. והי' מסורסים לאיש צדיק וגדול בתורה. חבר ספר. "עת לעשות". משכיל
 אל דל'. מיקרי דרדקי' וש"ס. מתחלה כהן בכתר הרבנות בק"ק מארגארעטין
 קלויזענבורג וסיקם בארץ הגר. ואח"כ נתקבל לאב"ד בעירנו. בבית דינו שמשו
 בתור דינים הרב ר' זכרי' מענדל בר' אברהם ססח ז"ל נפטר י"ד אייר
 תרנ"ב. והרב ר' משה יהושע בר' אברהם יהודה ז"ל נפטר עריה אדר

(*) ידידי הרה"ג מר איעינגא כי' מודיעני מה ששמע מקשרים
 מאת הג"ר הילל זל"ה כי צימי עלומיו חלה וכפל למושב, והזהירו
 אותו הרופאים שלא יהנה צמורה מפני הסכנה לצריחתו, והוא נרצח
 שקידתו לא שם לבו לזה ועסק צמורה כצמחלה. ויגד הדבר לפני
 ה' בעל חת"ס זל"ל וישלח לו לאמר מדוע איננו כומר את מלית
 הדופאים כיון שהוא מקיבן ויען הגר"ה ז"ל, א"כ שאמת הדבר שאני
 מסוכן א"כ אם לא עכשיו אימתי אוכל ללמוד, ויחר פרשת גדולתו
 וחולדותיו הם כחוננים נקשר, בית הילל'.

שנת תרס"ד. הנהיג ר' הילל נפטר פה י" אייר תרנ"א. ומניכ על הביע
הישן דפה. ועל מצבתו הרחום הרברים האלה.

ל פ ר ט כ י ב ט ו ב ס ה ר ו
ל א י כ ב ה נ ר ו
א ד ו מ ו י ר ה ר ב ר ה י ל ל
ב ע ה מ ה י ס ע ת ל ע ש ו ת
ב ה ר ב מ ו ה ר י ר ב ר ו ך
ב ע נ ד י ט ז ל ל י ה
מ י ל י ד י ע י ר ו ו ע ט ש
ש מ ש ב כ ת ר ה ר ב נ ו ת
פ ה ע י ר נ ו כ י ד ש נ י מ
נ י י א י י ר כ י ה ל ס פ י ר ה
ת ר נ " א ת נ צ ב י ה.

הרב ר' יהושע אליעזר ברי משה יוסף חודורוב ז"ל.
איש צדיק ובנשיק היה התן הרה"ק ר' חיים מקאסוב ולליה ושכן כבוד
בעירנו כמה שנים. רבים נהנו מצדקתו ויראתו שקדמה להכמתה. נפטר פה
יום א' דחודשים שנת תרנ"ה ומניכ על הביע החדש דפה. וכן ציון על
קברו. ושם הובלה למנוחות גם אשתו הרבנית מ' שיינדל ע"ה. בת הרה"ק
מקאסיב זצ"ל. נפטרה ז' פסח תרס"ה.

הרב ר' אורי פייבל ברי ישראל משה הלוי שרייער ז"ל.
בעדמחים. גדולי הקדש. ומקדש מעט. הגספחים אל ספר. דעת קדושים.
מהנהיג מבומשאטש זצ"ל. היה אנדיק בראדשין ונתקבל אחיכ לראביד
בעירו. ולבסוף ימיו חזר על כסא הרבנות דקי' בראדשין. ונפטר שם ה' כסליו
תרנ"ט. בנו הרב ר' אהרן ז"ל היה אנדיק באמושאן ברומניא ונפטר
בחצי ימיו.

הרב ר' אשר אנשיל ברי מרדכי אישכנזי ז"ל.
בעהמחים שו"ת. שמן ראש. אביו הג' ר' מרדכי ז"ל היה אנדיק סיסטין
נכד הג' ר' משה דוד ז"ל אנדיק סאלטשאוא. ולבסוף ימיו בקי' צפת.
הג' ר' אנשיל נשא בעירו את בת הגביר המנוח ר' ליטמן בר' עטל ער
ע"ה. והרביץ תורה במסיבת תלמידים. אחיכ נתקבל לראביד כק' סטאניסלאב

ונפטר שם נ' שבט תרס"ב, חתנו ביוזג שני הוא הנכיר ר' אהרן ב"ר
היה פנים דפה קהלתנו.

הרב ר' יעקב בר' אפרים תאומים ז"ל. [אאמיר הגאון

זצ"ל] נכד הגאון

מאוהב מוהר"י מליסא בעל חות דעת זצ"ל, ולמעלה בקדוש נכד הגה"ק
בעל החכם צבי זל"ה. היה מתחלה אבדיק ויילקאטש, ואח"כ נתקבל לאבדיק
טארינאד בפולין עבריסא, ובהיותו בקיץ טארינאד בחרו בו קהל עדת
ישראל בקהלה הקדושה דקיץ אפטא להושיבו על כסא הרבנות דשם, והביאו
לו כתב רבנות, אולם בעצת אדמור הגה"ק מרן ר' יהושע מבעלזא זי"ע,
נשאר על משמרתו שם, וביום הגדוש לילידי חוץ ממדינת פולין, נקרא
אחר כבוד לשבת על כסא ההוראה בפה קהלתנו. היה מפורסם בין גדולי
ישראל, והרב ספרים הרבה בכ"י [ד' יונת להויל]. נפטר פה ביום אדר"ה
אייר תרס"ה ומנוח על הביע החדש דפה, והציון הקנוי על קברו הוא קנין
כספה, ואלה הטורים החרוזים על מצבתו.

פ"נ הרב ר' יעקב בהרב ר' אפרים ז"ל נפ'

ביום אדר"ה אייר ה'תרס"ח לס"נ

פתחו שערים ויבוא צדיק

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו

מלאכי אלהים ספדה תורה

כי נפל נורה נצחו

אראלים את המצוקים וגשבה

ארון הקודש אוי לנו כי

אבדנו אבדת צדיק נמיר

וסביר היה אדמו"ר הרב

הגאון הישיש ר' יעקב

בהגאון ר' אפרים ז"ל אבדיק

קראסניסאליע נין ונכד להגאון

מאוהב מליסא ז"ל ולמעלה

בקודש הגה"ק רשכבה"ג בעל

החכם צבי זל"ה נרבנו

ה'י' מל' פנים אבד'ק ט' א' י' נ' י' א' ד'
ו' א' ח' י' ב' ש' מ' ש' ב' ד' ב' נ' ו' ת' פ' ה'
ק' ה' ל' ת' נ' ו' ה' י' ש' נ' י' ס' ז' ח' ב' י'
ס' פ' ד' י' ס' ה' ר' ב' ה' ב' ב' ת' י' ת' נ' צ' ב' י' ת'

על הכ'ע החדש דפה שם היכל למענותי ונבנה ציון על קבר.
הרב ר' ישראל בר' משה חיים אפרים ז"ל. ממנו יבט
נפטר ביום א' משפטים כ"א לחדש שבט תרע"א.
הרב ר' שלום ארון ליב בר' נפתלי ז"ל. נמשק נפטר
יום ב' דשמועות
שנת תרע"א.

הרב ר' אברהם מענדל ז"ל בהרב ר' אהרן משה
שלישי.
ממנו הוצי' יום מנאדמונה זצ"ל נפטר בדמי ימיו י"ב אלול תרע"א.

(6)

מלבד הרבנים הגדולים הנ"ל ז"ל. להבדיל מהם לחיים. נתקבל לאבד
דפה עיינו הרב הנאון המפורסם ר' גדלי' שמעלקיט שלישיא שהיה
מתחלה ראב"ד דק' פרעמיסלא. ובשנה הששית לשבתו על כסא הרבנות
דפה. נקרא שנית מאת האדוק. לבקן יש פאר בתור אב"ד. עוד ירחש לבט
אהבה וכבוד להרב הנאון הזה אשר מתאחדים בו תורה וחכמה ומדות
רמות ונבבחות. ר' יאד"ך ימיו על כסאם ויזכו להלל עדינו בשוכה נחת.

עישור סופרים

ב"ה

כבוד ידיד ד' הרב הגדול המפורסם אוצר מלא אוסס,
נקשית מ' חיים צבי תאומים שיחי'
דומיין דקיק קאלימייא. נכד הנאון רשבי בעל
החות דעת. הוטר לוקני השר וספסר קדוש
ישראל מ' יצחק מואלקאזע וייע.

אשר הודיעני כי עוסק בגמילות חסדים של אמת עם המתים להחיותם
בשפתי ישנים, תשואות הן לה ולזקנותי קשה עלי רב להודיעו מהישנות.
(א) הנאון מ' חיים זיל אבדיק קאלימייא. הובא במאמרי תולדות זקני
הפני יהושע, בהפסל צד 684 להנימ אלי' עקיבא האבדיק פאלטאזע, ושם
הבאתי בן בנו הנימ אפרים רעדישער האבדיק ליסא, ומצאתי בהודיעי
הרשביא לקידושין [ברלין תצ"ג] הקדמת המדפיס הר' זסוף בהר' ישיע'
מקראטשין בהנימ אפרים רעדישער זיל אבדיק ליסא. והובא בהקדמת שערי
עזרה על אהע' סי' י"ז ובשורת פמ"א ח"ג סי' ט"ז.

(ב) הנימ אפרים פישל* בסוף ימיו בא לשם הבעש"ט מהבשר
נשילאוויוין הסמוך ליאולוויוין ונתגלה שם. מרן הרבי החוזה מלובלין נבנימ
סיפה כי בעה"ב אחד זקן נחלה שם ונעשה נוסס. פתאום אמר הביאו
בסאות עבדו הו' אויפשיון ועוד, ונעשה הע"ט בעיר כי עוד צדיק נסתר יצא.
הבעש"ט תמה ע"ז שאין לו ידיעה ממנו והתפלל מאוד שיחיה. וכשהוטב
לו שאלו הבעש"ט ע"ז והשיב כי היצר אמר לו מה יהי' בבנותיך הגדולות
ולא השארת להם צרכם. שמע לעצתי. הוכרז כל הצדיקים המפורסמים
והחיבו אותך מאוד ולא יצטרכו לנהניא. מזה להבין כי היצר הוא עד
רנע האחרונה. שם ראה את הילד הנימ משולם איגרא. ונישאהו על ידו
ואמר כי הוא נשמה חדשה. משם בא לשלוש שנים נתפסם ובאו אליו
תלמידים ומשם למעזיבית.

(* הרב הגאון הכותב של"ע"ה. נפח הסכין צזה, להב"ו אפרים
פישל צה"ג"ו חיים הכ"ל.

והג' משולם ב' ישי' מלויצק, בס' אנשי שם מלכוב ס' תלב שהיה שנת תפ"ו. ומ"ש שהוא ה' חתן ה' איציקל ראש מדינה מבאלחוב אינו אמת. כי ה' ר' איציקל ר"מ, ה' בן הג' יחיאל מיכל האבדיק בילקאמין בהג' מרדכי באבאד (דעם רעבים מבראד) הובא בהאסף תרנ"ד צד 127. ובמזכרת לנדולי אוסטרעא 137 ובתולדות אנשי שם בערלין 116. שנפטר בק' ספדיא כו' תמוז שנת ת"ק, בן (אא"ו) הג' יצחק באבאד האבדיק בערוואן בראד. בהרב הצדיק קדוש ישראל מ' ישכר בעריש מקראקא. בהגאון יחיד הדור רבי ר' העשיל מקראקא.

וה' מרדכי באבאד, ה' חתן הגאון האמיתי מ' יעקב שור האבדיק לויצק בריסק ובראד בעים בית יעקב על סנהדרין, ויש מאתו שו"ת בית יעקב בכתי' בקי' מינסק דליטא והובא בשו"ת גאוני בתראי. וה' ישי' מלויצק ה' חתן ה' יעקב שור האבדיק לויצק, וה' איציקל ראש מדינה ה' אבי ההג' מ' אליהו ז"ל מבאלחוב אבי הגאון מ' ארי' ליבוש באלחובר האבדיק ואסלאב בעים ערונת הבושם על י"ד, שו"ת שם אריי, בת ה' איציקל ר"מ חיתה אשת הג' משולם הכהן האבדיק זיראוני ולבוב בעים פתחי נדה עיקר תו"ט. בהג' יואל אבדיק אנטוויא. נכד הג' ר' נפתלי כ"ץ, עוד ה' לו לה' מרדכי בן הג' ישראל מקי' ראוונא הנקרא ר' ישראל לעהוויצער, אבי הג' סענדר חיים בראדצקי, בן בתו של הרב תבואות שור ועוד, הג' יהודא ליבוש אבדיק קלעוואן טארטשיץ ווישניוויץ, וה' יעקב שור בן הג' אפרים זלמן שור האבדיק בריסק לובלין בעים תבואות שור ישן על ד' טורים, בהג' משה אפרים האבדיק לובלין בריסק, יש לו הסכמה במ"ר עם המתנות כהונה.

ד' ה' נחמן עפשטיין יש לו הסכמה בס' אבן פנה לה' ארי' ליב מסטריוב, ושם חתם נחמן צבי עפשטיין מקאלימייא. ובנו הג' יצחק זאב הלוי אב"ד דקהלתכם מובא בשו"ת ברכת יוסף חו"ד ס' ו' וחור"מ ס' ס"ג ומ"ש שה' יצחק אבי ה' נחמן ע"ש ה' חתן ה' נחמן מבאר ובן ה' משולם, אינו אמת, רק ה' יצחק ה' בן ה' נחמן ע"ש מבאר ונפטר תצ"ה, והספידו בס' זכר החיים להג"ר חיים הכהן ראפפורט, וה' מתלמידי הגמ"ד

(*) כנסתנו נזה אחרי חג"י סככתה נענית ונצלנוי חזרמי נדבר הזה.

הגדול מראונא, ובס' מנחת יהודה [ווארשא 1877] להר"י יהודה עפשטיין
בהקדמה יספר שהרב חכם צבי נזר עליו באיסור הנראה שיבא ללבוש שהר"י
שייך להגליל שלו, ולהיותו זקן ותש כה, בכה על טרחתו אבל הוכיחה.
ונחלה החיצ ואמר קודם פטירתו שנזר עליו ליפטר מן העולם על שהטריחו
לבא אליו, וכשבא לק' לכוז נטאו מטתו של החיצ ליע, והוא היה בהגים
אברהם הלוי עפשטיין מסאטנוב בהנאון מה מאיר הלוי, בן הרב הגדול
הרופא ר' יהואל מיכל (אא"י) עפשטיין (חתן רבנו בעל הלבושנים) בהגים
אברהם עפשטיין אנדריק בריסק, ומיש שהר"י אברהם אבי הר"י נחמן מבר
היה חתן המהר"ם מלובלין אינו לפי הזמן, ואולי זקינו הר"י אברהם עפשטיין
מברסק היה חתן הר"ם מלובלין, ובס' הנראה שהר"י אברהם היה חתן הגים
נחמן מדובנא הובא באנשי שם לכוז ס' ת"ס וס' רמ"ד והיה הגים יוסף
היה חתן הר"ם מלובלין.

הוא היה לוי פיסטיגער, מוכא בס' דגל מחנה אפרים עה"ת ובס' אהבת
דודים על ש"ש.

ס' החזק היה קאפיל, אבי הרב אהבת שלום, הר"י פישל שריב
מלובלין היה באנשי שלומי וא' לי כי לא ידעו חסידיו אם יש לו ידיעה
בקבלה עד שיצא ספרו לאור, החזק רמ"מ מווארק, נקרא אחר שמו מאביו
החזק מה יצחק מווארק ויע, והיה מדבר ממנו בעת התלהבותו.
והנה מברכו שינמור רצונו להוציא ספרו לאור עולם וישלחט אלי
איזה לכשינמור.

ב' בהר תרע"ג.

הק' יוסף במוהר"א ז"ל לעווינישטיין
האנדיק סעראצק.

ב"ה יום ה' מ"ד בסך ארדים שנת, לישע ולברכה: לפיך הוקלא
שפעת שלום ונחלי ברכה לכבוד ידידנו עוז הרב
הנאון המפורסם סאר הווסין החכם הכולל כשית
מרה חיים צבי תאומים שלישיא מרצ
דק' קאלאמעא יע"א.

כשמש בצאתה בנבורתה יפזו קרניה לכל עבר ותסיין אור יקרות על
מני כל היקום, כן הדי לי מכתבו הנעים עם הפשורה הנחמדה כי רוח ספרים

עליו הוערה, להציג יד ושם לרבני גאונני עיר מנורו קאלאמעא אשר ישבו בה כסאות למשפט ואשר חנו בה לתפארה מיום הוסדה ועד עתה, ולהפיץ אור נוגה על קורות ימי חייהם ומפעלותיהם הנכבדות, מה ערב לי לראות איש גדול חכם לבב נאזר בנכורה, אשר ידיו רב לו בספרות התלמודית שתול על פלני התורה, צולל במים אדירים ונהרי נהלי תושיה, ומעלה פנינים יקרים ונהמדים בחכמתו הנקיה, ומורה גם הוא יורה בעיר רבתי עם קרי' הומיה, אף על זה פקח עינו הבהירה, לדרוש ולהקור בתולדות גאונני ישורין ואלופי התורה, עושרי ישראל בתפארה, להוק על ספר קורותם ומפעלותם, להודיע לבני אדם נבורתם, ולספר לדור מה פעלו ישרי אל בימי חיים חיותם, במחקק במשענותם, סמוך לבני כי פיעל ידיו ירצה, יפיץ אור בתבל וכל חכמי לב לא יזונו מחבבה ומשאת שמו, יהי לתהלה על שפתי כל הגני תעודה, ודי אל מעוזו אשר מלא מרוחו את נפשו בדעת ובשרון יקר לפעולות שכל חקרי לב ומלאכת מחשבת, יהי עמו ויבדך מעשי ידיו פרי אמונת עמו, ולא יבצר ממנו כל אשר יום בתבונת כפיים וכלב טהור ונכון לעשות כאות נפשו הנבחרה ונפש אברהם איהבו מקורו ומכבדו כיפעת הין ערכו הרם.

ולחפיק רצון מעלת כבודו ארשום עלי גליון את כל אשר נודע לי מקורות ומיהוסם של גאונני ורבני עיר קאלאמעא מפי סופרים ומפי ספרים ואם קטנים ומעטים הם, הנה לא למותר יחשבוני לפני מתהלך בשדמות קדם על כל ציון קל ועל כל אות ישיש, כי יהי לו לעזר ללכת הלאה.

א) הרב הגאון מו"ה יצחק הלוי עפשטיין אבדיק קאלאמעא נפטר שם ג' אדר שנת תקניה ומניח בביע הישן [גושן] דישם ונכדיו השתטחו על ציון קברו, הוא הי' בן הגה"ק מו"ה נחמן צבי הלוי עפשטיין אבדיק באר, והרי נחמן הי' בן הגאון מו"ה אברהם הלוי עפשטיין מסאטינב בעהמחיס שוית ברכת אברהם בכת"י (עפ"י הסעכרה הוא הגאון מו"ה אברהם עפשטיין שהי' אבד"ק ראוונא וד"ק רעכניץ המוצא חסודצו צת' אור הכעלס קי' כ"ח וצת' פכים מלירות מ"צ קי' ס"ה וסי' חסן הגאון מו"ה נחמן הכהן ראספורט אבד"ק דונא רבתי חסן הגאון מו"ה יוסף אבד"ק לציצ חסן הגאון מהר"ם מלוצלין ז"ל.) והרי אברהם הי' בן הגאון ר' מאיר שהי' בן בנו של הגאון ר' אברהם ברי' מאיר הלוי

עפ"ש"ן אבדין בריסק דליטא ומקדום ה"י אבדין הייראדנא (תשובותיו הוצאו
 צטו"ת צ"ח החדשות ק"י ל"ו ק"י ק"צ ק"ג ל"ג ובתש"ו פ"י ח"א חס"ט
 ק"י ט' ובתש"ו הגלושים צתראי ק"י כ"ז ובסידור אור הישר וזכירו
 כד"ן קדושה ונ"ל בהסכמה יחד עם הגלושים הצ"ח והתו"ט והמג"ש
 עם קול יסודה להרב ר' יסודה ל"ב דרסן צפראג. פראג ח"א) והוא
 ה"י מנע הנאמן מזה נתן הלוי ע"ש המזכיר ב"ס בתש"ו מהרים מינין ולמעלה
 בקדוש מבני בניו של רבנו אהרן הלוי מברצלונא הנודע בשם הראיה בע"ס
 ההינדק וס' בדק הבית ויהוסי למעלה ידוע. ומ"ש למעלה שהנימ מא"י
 ה"י בן בני של הג"מ אברהם אבדין בריסק לדעתו נראה ש"ה" בן הג"מ
 והואל מיכל ע"ש ש"ה" בן הג"מ אברהם הנ"ל והתן רבנו הג"מ מהד"י יפה
 בעל הלבושים ידוע. והנה ראיתי בשחיג הד"ש אות ג' ס"י ג"ס שמביא את
 ה"י נחמן מבאר ומייחסו ש"ה"י חד מהבד"א קדישא של המנד ממעורטש
 והוא טעות כי ה"י נחמן נפטר עוד בשנת תצ"ה כמביאר בספר החיים
 להג"מ חיים כהן ר"ס זצ"ל מלובב בדרוש הספרו עליה וכפי המסורה בפי
 אנשי משפחתה גם הבעש"ט הק' לא הכירו בחייו רק אחר פטירתו ה"י שם
 בעיר באר והלך על קברו ובחזרה אמר שמצא אותו בהיכל וקנו בעל
 הלבושים. ונתן הבעש"ט סימן שראה אותו ש"ה"י לו יכלת בלחי אחת ואולי
 ה"י נחמן שהובא בשחיג הוא אחר. ובעתון המנד שנה המיושית גליץ 5 כתוב
 שם מכתב מק' באר מאת אברהם יהושע וו"י נ"ר ע"ב וז"ל. עוד נשאר
 לנו עת מימים הראשונים אשר כל השומע ישתומם שהתק' לנו לדורות
 עולם מפי הרב הנאמן מזה נחמן עפ"ש"ן בן הרב ה"י אברהם מסאטנוב
 בעהמ"ס ברכת אברהם שו"ת (כ"י) ולל"ה אשר ה"י בעיר באר במאה
 החמישית לאלף השישי. לפסוק בקבלת שבת את הזמר לכה דודי בביה"ב
 הגדול משבת בראשית עד אסרו חג הפסח להמופת הגדול אשר הפליא
 לעשות להציל את העיר ולהגן עליה מיד הפוזו הנקרא בשמו. ביהו"לל"ע
 שהבין לבנו לבא בליל התקדש השבת עם נייסותיו להשמיד ולאבד יהודי
 הושבו באר עכ"ל.

ומ"ש כהד"ג כי הג"מ אברהם אבי הגה"צ ה"י נחמן בא"ר ה"י התן
 מההרים מלובלין הוא טעות נמז והאמת הוא כמ"ש.

ועתה אבד ספיקו דמר בנדון הג"מ אפרים פיישל אבד"ק קאלאמעא

יקנו של רבנו הגדול מנה משולם מפדעשבורג וצוקל אשר כפי הנראה
בבדו סובר שהיו שני ה' פישל אביד בקאלאמעא אבל לדעתי לא
היו רק ה' פישל אחד וקנו של הנימ משולם מפדעשבורג וכן הנימ משולם
אבדיק קאלאמעא והוא הוא הנימ * נה אפרים פישל אשר כהרדג מצא
מעברו בבוע הישן (נישן) דשם שנפטר בשנת תקמ"ג והוא הוא וקנו ורבו
של הנימ משולם מפדעשבורג ואשר נתגל על ברביו ובעת פטירת הנימ
פישל היו הנימ משולם מפדעשבורג בן לג' שנה כי נפטר ביום ב' דהומים
שנת תקס"ב בן ג' שנה ולא בשנת תקמ"ג ובשהיו החדש יש טעות.

ומה שהביא בס' אנשי שם כי בנו של הנימ חיים אבדיק קאלאמעא
היו הנימ פישל אבדיק קאלאמעא והיו מילא את מקומו אחריו זה טעות
יטענו נצמה לו כי הוא הוא בשער הס' אינרא המה שרבונו משולם היו
נכד הנימ פישל אבדיק קאלאמעא ונכד הנאון בעל מניש ושפט בדעתו
כי זה ה' פישל היו בן הנימ חיים בן הנימ יהושע בעל מניש אבל באמת
עינו הפעתו והתחברו לנכד בעל מניש היו באופן אחר שנעלם ממנו כעת.
ומפי אחד ממידעי שמעתי שהנאון בעל פני יהושע היו דודו של הנימ
משולם ואם עינו היו רבנו משולם לנכד הנימ בעל מניש כי אמו של הפי
הנכירה מרת מרים היתה בת הרב הקצין ה' אברהם הלוי חתן רבנו הגדול
בעל מניש שלמה זצ"ל.

ב) הנימ נהמן צבי הלוי עפשטיין אבדיק קאלאמעא בנו של הנימ
יצחק הנ"ל בא בהסכמה על ספר מעין החכמה על בנימ שהבר הנימ
מישה יוסף אבדיק זאלישטשיק ** והובא בס' אשל אברהם להנהיג

(*) כנר הוכחתי צפנים ספרי צרחות צדורות שהג"מ נח אפרים
פישל ה' חתנו של הג"מ משולם חזקיהו ז"ל, ודודו של הג"מ משולם
מפרעשבורג ז"ל.

(**) הג' ר' משה יוסף ז"ל ה' נכד הרב הנזיר ה' ר' שלמהאל
חי"ק שטערנינהעל משה וגם הוא יסב צעירנו הרבה שנים ציני הג'
ר' נחמן עז"ש ז"ל. וה' נקרא צסס משפחתו, שארף" ומונו "נקור
מוחלסם של משפחת שארף צעירנו. ואח"כ נחקבל לאצ"ד דק'
זאלישטשיק ונפטר שם שנת תקל"ח.

מבוטשטשטש הי' ברב' הפדות מי' מי' ס'ק י"ה וגם בסוס' תרבי' יתביא
מה שאמר לו בשם הבקשטש. הוא הי' נאמן מפורסם לא פסיק פומי'
מירסא. מי' הי' בקי בכל הדין' בעי' ועי' אף בעת שחלק לקבץ צדקה
בשכיל עי'ם בדרבו אף בדרך הלבוש למד בעי' את הדין' והם גדולתו
ותפארתו ילאה כל מי' לשפ' בנו הי' הנמ' יצחק ואב' הלוי אבדק
קאלאמעא. מוכא בשות' חסד לאברהם ובמשוכת ברב' יוסף. בנו השני הי'
הדין' הי' משולם משיסין והנמ' הי' הנמ' יוסף אבדק קשוב. בדרב' הי'
אליעזר דוב וציל ועוד בת אחת. היתה לו להרב' הי' נחמן צבי הלוי הנל'
הצנועה מרת רבקה. והיא היתה בזמן אחד אשת הרב רמ' מבוטשטשטש.
בהרצ' הי' משה יהודה ליב חסיד מבוטשטשטש. והי' מענדל והנמ' רבקה
הנל' נסעו בסוף ימיהם לארדוק. ובעי'ם הרך עיר יאסס. נתקבל הרד'
מענדל לדין' ומי' י' ולא דאריך ימים שם. ונפטר שם מי' שנת [באוח'
שנה לא אדע] ואחרי מותו נסעה הי' הצנועה מי' רבקה בעצמה לארדוק
ונשאת שם ליב גדול חנם ספרדי אזה. ונפטר שם בי'ם הי' תמוה.

ג) אדית הי' ליב פיסטינער שנפטר בקאלאמעא הי' אייד תקיף בטח
ראה בשחי' חדש אדית. ויש להוסיף שהובא נ"ב בצליה וזמא דף פ"ז על
מאחיל מעביר ראשון ראשון. ובתולדות יעקב יוסף יש הספר גדול עליה.
יותר לא תשינו העת לכתוב כי רבו מאוד טרדותי מכל עבר ופנת'
יהי ניצם הי' עלי' ומעשה ידיו יבונן בברכת ידיו הנאמן הרחוק אתו
בעבודות האהבה.

אברהם סגל אישינגא

בעהמחים שם הגדולים השלישי, שי"ה החדש.
ודעת וקנים ושאר' הבורים.

בה יום הי' מי' לתדוש אלול שנת תרע"ג לפ"ק קראקא יע"א!
עיישה ע"ש בסיל וכימה. ישיב את הכתיבה והחתימה. לכבוד ידידי וחביבי
הרב הגדול בתורה וזאת הי' טהורה. המושלם בכל. אשר תורה וחכמה
יחדיו בו נצמדו עקב עין אבות. ויר כשית מיה חיים צבי תאומים נ"י
דין' ומי'ין בקי קאלאמא יע"א.
מכתבו הוקר הניעני על נכון. אשר בו הראה לדעת כי רחש לבו דבר
שוב לכתוב על ספר תולדות וקורות דבני נאמ' העיר קאלאמא. אשר שמשו

שמה בכתר הרבנות בזה אחר זה, מוכן ראשון עד ימינו אלה, וגם לרבות
שמות גדולי ישראל אשר היו שמה מקדמת דנא, ולעשות להם שם וזכר
עולם בקרב ישראל, והנה שמה לבי ויגל כבודי, כי עלה בדעתי העיין יקר
בזה, לעשות שם חזקן להרבה נאונים אדוני התורה אשר לא זכינו להגות
מאורם, ובמעט נשכח שמם עלי אדמות, אך כי באמת ה"י בימיהם גדולי
הדור אשר בית ישראל היה נשען עליהם, ולך יודי, אמר לבי, לך רבב
וצלח על דבר אמת, ויהי ה' בעוזך, לנמנו הכל בפי הצורך, הטוב לשמחת
לב עליו, חממה וחוקרי ודורשי קדמוניות, ולעשות דגונו לקחתו לי זמן
להרוס עלי גליון אותה דברים הנגעים לדברי ימי עירי בפי אשר עלה על
זכרוננו, ואחיה הסבת ושמע!

(א) בימי צורך היהודים המיל ימיה היה מספר היהודים בעיר קאלאמיא
כשלוש מאות בעלי בתים, וכולם נהרגו ע"י ידים האחרים האלה בעדות בעל
מיטת הדין, כספרו שם דף ס"ז, והו' יכתוב דיו שם, ומשם הלך המיל לאחור
למדינת רוסיא, ובא לקין קאלומע, ושם ה"י כמו שלש מאות בלב
ונהרגו כלם.

בשנת תפ"ז לפ"ק, כבר יושב על כס הרבנות דין קאלאמיא, הרב
הנאון ה' משולם בהנימ ישעי' ז"ל, והוא שמש בכתר הרבנות דשם יותר
מעשרים שנה עד יום פקדתו שנת תק"ו, אביו הנימ ישעי' ז"ל דין לבוב
ה"י בן הני' ה' אהרן משולם, ואין זה הנימ משולם ב"מ אברהם ולצבורה
אשר ה"י אביד ז"ל דין לבוב, כי דבר זה אי אפשר שהיה הנימ משולם
ולצבורה נפטר בלבוב בשנת ת"ד, ואיך יוכל להיות שבני הנימ ישעי' ה"י
נפטר בשנת תצ"ג, ע"כ לבי אומר לי כי אביו של הנימ ישעי' מלוצק ה"י
הנימ משולם בהנימ אברהם אשר היה ז"ל בלבוב, ונסח מצבתו נמצא
באנשי שם ס"י תליג מחוסר זמן, ואולי הוא אחד עם הנימ משולם ב"י
אברהם אשר נמצא שמה נוסח מצבתו ס"י ת"ל והעתיק שם פרט השנה
ס"י ניסן שס"ב, ואולי הוא ס"ס וצ"ל תס"ב, ולפי"ז היה הנימ ישעי' מלוצק
דיין ומזין דין לבוב בנו של הנימ משולם ז"ל בלבוב הנפטר סביב לשנת
תס"ב, אשר אביו הנימ אברהם ה"י בן הנאון מ"ה משולם, ולאצבורה במהרה"ר
אברהם ז"ל אבדיק לבוב, וה"י נקרא אברהם ע"ש אבי אביו הנאון ז"ל, ואם
כנים דברי אלה ה"י לפי"ז הנימ משולם אבדיק קאלאמיא, בן הנימ ישעי' מלוצק

דיין ומויין דק' לבוב והוא בן הגימ' אהרן משולם רימ דק' לבוב נפטר שם תס"ב. בן הגימ' אברהם בהנאון המפורסים מויה משולם בר' אברהם ולצבורנ אבדיק לבוב הנפטר שמה בשנת ת"ד. מתולדותיו של הגימ' משולם ולצבורנ ידענו כי מלבד בניו ניניו ונכדיו הנקובים למעלה, ה' לו עוד בן ובת. בנו ה' הרב הגדול מויה אברהם המכונה עבריל דיין ומויין דק' לבוב אבי הרב המופלג מויה שמרי' שמערי' מקראקא. אשר לקח לו לאשה את בת הרב הנניד ראש ומנהיג מויה שלום שכנא הכהן ז"ל מנכבדי עיר קראקא. נפטר פה ג' לחודש אייר תמיד, והיא ילדה לו את הרב הגדול מויה יהודה ליב ז"ל, אשר הויל את ה' חדושי מהרי" בן לב ברפוס ווילמרשדארף בשנת תע"ט. ובתו היתה הנכירה מרת לאנה אשת הרב הנאון החסיד ואיש קדוש מויה שמואל בר' יוסף ז"ל מהמלך, אשר ה' נקרא בשם ר' שמואל גאלדשמיד, וה' אבדיק הילדסהיים אשר במדינת אשכנז, ונה נפשי' דרב שמואל שם ביום ר' לחודש תמוז תמ"ז לפ"ק.

ג הנאון מויה פישל אבדיק קאלאמיא, אף שכתב דיו' הרב מויה משולם מענדלסבורג בשער ה' שירת הנאון האדיר רבנו משולם מפרעשבורג שה' בן הגימ' משולם אבדיק קאלאמיא, יוכל היות כי זכרוננו הסעתו, ובאמת ה' חתן הגימ' משולם אבדיק הנ"ל. הגימ' פישל ז"ל, הניח אחריו חיבור יקר על כל השיס' חידושי הלכות ואגדות, וה' ביד * נכדו ותלמידו הנאון האדיר מרן ר' משולם אבדיק טיסמיניץ ופרעשבורג, ומרגלא בפיו קדשו כי אם יעזור לו ד' וידפים איזה חיבור מחידושי. אז יביא לבית הדפוס גם מחידושי זקנו ואומנו הג' זצ"ל, אולם לדאבון לבנו נשרף החיבור הנ"ל בארץ פולין, וחבל על דאבדין.

ד אא"ז הנאון האדיר החריף העצום והמפלפל הנפלא מרן משה משולם איגרא זצ"ל נולד לאביו הרב המופלג מויה שמשון בעיר בוטשאטש סביב לשנת תק"י לפ"ק. הרב הנאון מויה יעקב קאצינעלבונען אבדיק אישיניץ מחותנו של הכהן הגדול הנאון המפורסים מויה רפאל כ"ץ ז"ל אבדיק אה"ה היה בעל דורתו, איך לא ידעתי איך, אם הרבנית דק' אישיניץ היתה * עיין צפנים הספר וסס הוכחתי כי הג"ר נח אפרים פיסל ז"ל ה' דודו טל הג"ר נשולס ופרעשבורג ז"ל ואולי גם כזה טעה צנל המסדר סער הספר טו"ת, רצנו נשולס חיגרא"ה.

אהות אמו או אחות אביו ז"ל. בהיות עוד הנער נער ניכר בו אותותיו כי לגרולות נוצר כי חננו ד' בשכל חד וחריף עד להפליא. בתפיסה נמהרה עד מאוד, ובזכרון נפלא אשר אין לשער, וממש לא שבה דבר אחד מלימודו מה שראו עיניו פעם אחת, בן שמנה שנה החל לדרוש מאליו ולהדוש חדושים בחריפות ובנקיאות נפלא, אשר כל חכמי הורו השתוממו עליו עד מאוד, בן ט' שנים ה' כל ספרי שארו הגאון בעל פני יהושע על שים חרותים על לוח לבו, או כאשר הוא ז"ל היה מכנה אותם, כתבי שארנו ר' יהושע ז"ל, בן י"א שנים ה' השים בבלי עם רש"י ותוס' מונחים בזכרונם כמאן דמנח בקופסא. וה' סופר ומונה כל ההידושים אשר הודש הרי"ת והרי"ז המוכתרים בתוס' על שים, בן י"א שנים ה' אומה כי הגאון בעל השיך לא חידש בספרו על חו"מ רק ג' ספרות חדשות, ושאר הידושים אשר חידש שם כבר קדמו הראשונים והאחרונים בספריהם, וה' סופר ומונה בעל פה את כל דברי השיך על חו"מ מרישא לסיפא, והראה לדעת כי מה שחידש בכאן כבר קדמו בספר זה וכדומה, היא נחגל ונתחנך על ברכי זקינו [דודו] הגאון מריה פישל ז"ל אבדיק קאלאמייא, ומשם נתפרסם שמו בעולם לגאון ולתפארת אשר אין על עפר משלו, בעבור זה נתחתן עמו הגביר המפורסם נגיד וגדיב בעל בעמו מריה שמואל ביק, מנכבדי עיר בראדי ונתן לו את בתו מרת מיכלי לו לאשה, בבואו עירה בראדי בהיותו בן י"ג שנים, ותהום כל העיר מן גודל חריפתו ובקיאותו בשים ופוסקים, בראותם כי הוא רק בשנים בכל זאת הוא אב בחכמה, נוסף על חכמתו בשים ופוסקים היתה יראתו קודמת להכמתו, ומאם בתענינים ולא ישן במטה רק ה' נייער כל הלילה, וה' שוקד על דלתי התורה, ולא פסק פומי' מגינסא, ככה נהג א"ע בקדושה ובטהרה כל הימים, אולם אשתו הגבירה לא הפיקה רצון מזה כי רוצה אשה בקב ותפלות, מעשרה קבים פרישות, בעבור זה נתן לה גט פטורין, ושלה אותה מעל פניו, והוא ז"ל הצדיק עליו את הדין באמרו בעבור זאת באתה עליו כל זאת, כי לא לקח בת ת"ח אחד מגדולי הזמן, אחריה לקח לו לאשה את הגבירה מרת אסתר, בת אא"ז הגאון הנודע למשנב מריה יצחק הלוי איש הורוויץ וצ"ל אבדיק אה"ה, והיא ילדה לו בן

(* לרנרינו כיסא חמות חזיו ז"ל.)

ובת, כי זה נפשו דבש אלעזר הוא הנאמן מיה אלעזר סגיל זיל אבדיק טיסמינין סביב לשנת הקצו או נתנו עני ראשי העדה דעיר גדולה לאלהים. עיר מלאה חכמים וסופרים קיץ טיסמינין, את עיניהם בהנאון האדיר רבנו משה משיח אירא ועל ונתנו על ישבנו את עול הרבנות דעירם עם הגליל כהנתי בן י"ז שנה ישם נאספו אליו כל העדרים לישמע ממנו דבר ד' זו הלכה בדירה, והנאון הגדול מיה יעקב אבדיק ליסא בעל הות דעת זיל בנה את רבנו זיל בשם רבנו חסי ואמר עליו כי כל חכמי הדור לא יכלו לחדת לסוף דעתו הרמה והנשכנה, וכן הנאון החריף מיה נתן נטע זיל אבדיק פדחיון והנאון מיה ארי' ליב הכהן בעל קצות החושן, וכן ניסו אצו הנאון מיה ארי' ליבוש הלוי איש הורוין אבדיק סטאניסלאב, וכן הרבנים הנאונים מיה ברוך פרענקיל אבדיק לייפניק ומויה משה מינין אבדיק אובין יושן, כולם היו מגדולי תלמידיו ומדואי פני המלך, והנה ביקש רבנו לישוב בשלוח בעיר טיסמינין, קפצה עליו רגזה של ראשי ומנהלי העיר, ע' צו החדש והפקודה אשר יצאה מאת הקיסר יוסף השני, כי גם מאת היהודים ילקחו אנשים לצבא ועל כל עיר ועיר רשומות, כמה חמה מחויבים לתת אנשים לצבא, ראשי הקהלות בעת ההוא לקחו את בני העניים שחתי העם תופרים וסנדלרים, למען יעבדו בצבא תחת בני העשירים, דבר זה לא היה ישר בעיני בני מהרים זיל ושלח לקרוא למנהלי וראשי העדה, ואמר להם כי דבר זה אסור עיפ דת תוחק, ואין פודין נפש תחת נפשו ולחוק דבדו הוסף לאמר דעו נא ידידי! הלא ידעתם כי בן יחיד לי ושמנו יצחק אליהם ואני מעיד עליו כי כאשר הייתי ילד כמודו במספר שנותיו, רא הנעתי לפלגית גדולי הקרי לב כמודו, בכיו אם חלילה יפיל עליו הגייל שצריך לצאת לצבא הייתי נותן אותו לצבא, אמנם ראשי הקהל דשם לא שמו לב לדברי רבם, בעבור זה פקד מעליו את עול הרבנות מעל צוארו, וכאשר הגיע הדבר לאוזני קהל עדת יושרין בעיר פרעשבורג,

(*) ידדי הרה"ח ר' יוסף וואהל כי ופס ספר לי, כי ה' ר' משה מ"פ ז"ל עוז אלה כסא הרבנות דק' טיסמינין, וטעם שנינו וטעם שם אורי ציהמ"ד, והעמידו מחילה נחובו לחלקו לשנים, וגם השומעים החזילו לשמוע צויו סביבי שחטפה אשר חדשים מקרוב צאו, ומרעו צנרק וצמין השחטה חדשה (כיען סליסף) דצרים האלה

שלהו אנשים רבים וגמברים כי יבוא לכהן פאר בקרב עדתם, ויען כי בארץ הנר לא לקחו עוד יהודים לצבא, ע"כ הסכים עמם לעזוב עירו וארץ מולדתו והלך לו לעיר פרעשבורג בשנת תקנ"ה בשמנה שנה שימש בבתי הרבנות שם ולדאבון נפש כל בני הלך לו לעולמו במבחר "ד"מ"י שנתו בן נד שנה ביום ב' דחודשים שנת תקס"ב בעיר פרעשבורג ושם חלקת מהוקק ספון.

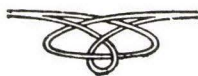
ואלה תולדות משה רבנו משולם איגרא וצ"ל בנו יהודי ה"י הרב הנאון מו"ה יצחק אל"י חתן דודו הרב הנאון מו"ה י"שכר אבדיק הניכר, ונה נפשו"י הרב יצחק בלי היטאור ורע"י של קיימא ביום ה' להחדש מרחשון תקס"ג לפ"ק בעיר הטבר ושם מנוח. בתו היהודה היתה הנכירה מרת יטרה הוזאליש אשת הנניד מו"ה צבי הירש מעדלסבורג מקאזמיר במדינת פולין, בן הגבור האדיר מו"ה יוסף הנודע בשם ה"י יוסף קאזמאר ז"ל, והיא ילדה לו בן יהודי הרב החריף מו"ה משולם מעדלסבורג, אשר הניח לו שו"ת רבנו משולם איגרא, וגם בנות, האחת היתה אמו הרבנית מרת רייזל אשת אא"ז הנאון המפורסם מו"ה משולם י"שכר הלוי איש הורוויץ וצ"ל אבדיק סמאטסלאב, והשני היתה אשת הרד"ג מו"ה ארי' ליכטש אבדיק מורביץ, ובסוף ימיו נתקבל לאבדיק זאלישטישק ושמונים, והוא אבי הרב הצדיק מו"ה אברהם יוסף איגרא נ"י אשר הניח הספר איגרא המה ודי בזה.

ובזה אצא ואומר שלום שלום עד בלי ירה, ויזכה להפיץ מעיונות הוצה לשמחת לב הוקרי ודורשי קדמוניות, א"ד ידירו ש"ב החתם בברכת השנים ובאהבה רבה אהבת עולם.

צבי הלוי איש הורוויץ

בן הא"י החי הנאון המפורסם מו"ה חיים ארי' וצ"ל אבדיק קראקא והגליל.

היו למורת רוח לוותו גלון ז"ל, שמעצמו ה"י שוכל חדשות, ע"כ החליט לעזוב משרתו צסס.

חברה קדושה, נמילות הסדרים

זה שנים רבות אשר נוסדה בעירנו חברה בשם „נמילות הסדרים“ ועד היום הזה נוהגים אנשי החברה עפ"י התקנות וההקים שנרשמו בסנקס משנת תקפ"ט, כולם אנשים נכבדים, עושים מלאכתם - מלאכת הקודש באמונה, עפ"י התורה והמצוה.

בשנת תקצ"ג, קנו הח"ק ספר תורה בעד ט"ז אדומים, אשר התנדבו כל אחד ואחד מאשר הגנו ד', והאנשים המתנדבים נקבו בשם „בסנקס הישן“, וקיימו וקבלו עליהם ועל זרעם, להיות הספר הזה שייך להחברה קדושה, אשר הוילו זהב מכיסם לצמיתות.

בשלושת ימי הנבילה שנת תרנ"ה, הניחו אנשי החברה אבן פנה ליסוד בנין ביהמ"ד על הקרקע בתולה שנדבו הר' יוחם בן דוב הכהן ואשתו מ' זעלרא לתכלית זאת, כל נכבדי העיר התאספו למקום הבנין, ודימו תרומת כסף למכירה, לשכלל את הביהמ"ד בהוד והדר, המנוח הר' יקותיאל ז"סא בן אברהם אר"י הלוי, צוה לפני מותו למסור לצרכי הבנין חמש מאות כתר, המנוח הר' חיים בן דוב האבמאן, הקדיש מעובדו אלף כתר לבנין הביהמ"ד, האחים הגבירים לבית בר ע ט ל ע ר היוו נדבו נג על הביהמ"ד, הגביר ר' יעקב ב י י ד אף היוו נדב קורות לבית, וכן כל יתר הנאספים הרימו נדבה, עד כי נקבין כסף די לצרכי הבניה, וכן השתדלו חברי החברה והתעסקו במשך כל זמן בנין הבית, עד כי שלמה כל המלאכה בהדרה, וביום א' דסליחות שנת תרס"ז חנכו את הבית ועשו אותו יום משתה, ואז הוסיפו לנדב, הר' נחום בן יצחק המכונה אלטיר שסענדיג נתן מתנה ארה"ק מזהב לזכר נשמת אשתה, הר' חיים בר יצחק הערציני נתן ס"ת ובימה (בלהאמיר) גם הנשים ריזל בת שמואל, וטויבא בת קלונימוי, קלמן, נדבו ספרי תורה, ועד היום משתדלים אנשי החברה לפאר ולקשט את בית מדרשם בכל מיני פאר ויופי.

כן נוהגין אנשי החברה מקדם קדמתא, להתאסף ביום אחרון ש"ס ובשמי"ע לבית הגבוה [כתיקון באות ה'] לסעוד ישם בסעודה, ולשמוח בשמחת מרעים, וישיבו לבם במאכל ובמשתה ובזמירות וחשבחות, ובכל

שנה ושנה בליג בעומר יעשו קלפי, אשר על פיה יבחרו ראשי החברה, הנבאים, והממונים והמנהלים.

בשנה זו שנת תרע"ג נעשו תיקונים חדשים בהנהגת הח"ק מטעם ראשי הקהל דפה, ומהם נתמנה הנכבד מר אבא האממער היוז לראש ומפקח על כל עניני החברה, ונס אהדים מראשי החברה עתרים על ידו לשמור על הסדרים בהנהגת החברה, הם יחתבו כל הדברים שבממון, ויבחרו את הקרקע הראויה לכל איש ואיש לפי כבודו ומהללו, ראויים הם האנשים האלה, לתהלה בעד עבודתם עבודת הקודש, ומי יתן והיה שלום בקרב הח"ק, ולא ישמע בנכולה מחלוקת ופירוד לבבות כל הימים, או תוכל להיות באמת למופת בכל ערי ישראל, בתקנותיה ומנהגיה הטובים והמועילים.

תקנות ומנהגים של הח"ק, נמילות חסדים בקאלאטיא משנת בלע המזת לנצח לפ"ק

כל כנסיה שהיא לשם שמים סופה להתקיים, גלוי וידוע לפני מי, שאמר והיה העולם שכל עצמינו, וכוונתנו לשם שמים..

אנחנו האלופים רוונים בחבורה קדישא דנמילות חסדים ראה ראינו שכל זמן שהיה בחבורתנו אנשים זקנים ומלומדים בעסק עסקות בר מנן עשו את המצוה כתקנה, וכבר ספו תמו זקנים וכאו בחבורתנו אנשים צעירים לימים והמה אינם מלומדים בענין עסקת הבר מנן ר"ל והתחילו להתרשל בהמצוה עסקת הבר מנן רחמנא יצילנו, ובפרט במצות נשיאות המטה, ופעמים היה עת נשמים ורפוש ושיט היה קשה למצוא מי שיתעסק בנשיאות המטה אפילו בשכר, וראה ראינו פן נהיה לבז לעבור על לאו דלא תלין ובפרט שאין מצוה גדולה מזו המצוה כי זה הוא הסדר של אמת, ע"כ קמנו ונתעורר ואורנו כנבור הלצינו לתקן חברה חדשה, חבורה נישאי המטה, שזו היא מצוה גדולה שהם פטורין מק"ש נזמן שהם עסוקין בה, כדתנן (ברכות י"ז ע"ג) נושאי המטה וחלוסיהן פטורים כו, עפ"י התיקונים המבוארים כאן, **תיקון א'**, כשיהי' בי'מ ר"ל מחויב הנבאי ראשון שהוא בהחבורה להודיע להאנשים שהם בהחבורה שיקהילו אחד לאחד שיבואו כולם להתעסק הן בענין עסק המהרה והן בעניני הנשיאה.

תיקון ב'. כשיהיה בינו עני מחויבים לעסוק הן בענין ההנהגה והן בענין משיאות בתוך כהנם ולא יקחו אפילו שנה פרשה רק יום יהיה הבית איש אחד יכולים ליקח שבת בפי ערכות הנבאי החזק שיעזר ליקח אבל המעות שיקחו יהיה מנה בקעסטיל לקנין מנה המעות דבר שבקדושה על מה שיתרצו בני החבורה עם החזק דניה. ובפירוש הנחה שנה המעות נקרא מושל בכלי הן לביקור תולים והן להגנות בלה ולשאר צרכים.

תיקון ג'. אף החיישים שהם בהחבורה זו מחויבים כשיהיה בינו לילך ולתפוז התכריכין ואם יהיה בינו עני מחויבים לתפוז כהנם ואם יהיה איש אחד יקחו גם מעות בפי ערכות הנבאי החזק הנמילות הסדים והמעות יפיל לחובת שלהם כגיל.

תיקון ד'. החיישים שבחבורה זו יכולים לעמוד להחיישים שאינם בהחבורה זו מלתפוז תכריכין אם לא שהמעות שיקחו יתנו להנבאי ואם איש עני יתפוז כהנם.

תיקון ה'. אף החיישים אעפי שיתפוז אינם יכולים לפטור עצמם מנשיאות בתוך ולאמר אנחנו עשינו מלאכתנו אלא אם יהי ב מ דל אם יתפוז הייבים מנשיאות בתוך כמו שאר אנשי החבורה.

תיקון ו'. כשיהיה בינו דיל וביאו אותו על הביע אינם מחויבים לסייע להקבצים החזק דניה לתפוז ולנסות את הביע רק אם הצונם לסייע הדעות ביום ומצוח קעביד אבל אינם מוכרחים דוקא לסייע.

תיקון ז'. להחבורה זו ניתן המשה שבתות ורגל אחד בכל שנה ושנה בביהמנס. היינו שבת ראשון אחד השבועות הייתה נחמה ויום ראשון של חג הסוכות ושבת בראשית ושבת הנזכה ושבת פי פרה. **תיקון ח'.** בכל הוהים של פסה מחויבים לעשות קלפי ולהיות המשה בוררים כשרים והבוררים מחויבים לעשות נכאים עפי' רוב הדיעות ובנאמנות [ובלבד שלא יהיה רק אחד מהם].

תיקון ט'. להנבאי הראשון שייד שבת אחד חג השבועות ויום ראשון של חג הסוכות ולנבאי השני שייד שבת נחמה ושבת הנזכה ולנבאי שלישי שייד שבת בראשית ושבת פי פרה.

תיקון י. עפי' הדבר יש באותן השבתות הנמש, לא הפסידו את חלקם
אלא יעמדו עם נכבאית ומצות בשבת שאחד ישבת זה הינו
יש לתן תשלומין בכדי שלא לזרם להתבזרה זו הדין.
תיקון יא. כל נכאי מחייב לעשות סעודה בגלל שלו ומהניב ליתר על
הסעודה שני דייניש שיין מכיסו.

תיקון יב. כל איש מהחבורה שלט מחייב ליתן מעות בגלל חי' נדיציר
בגלל בגלל שריצה הנכאי לעשות הסעודה וכאם שלא יתן
מעות בגלל אינו יסאי לעלות לחניה בזה הגלל וכאם שהנכאי יעבד
וקרא לו לעלות לחניה או יקנס הנכאי כפי דאית כל בני החבורה ולא
יקנס בפחות מן א' שיין לצדקה שלט.

תיקון יג. כל איש מאנשי החבורה שלט שיהי בחבורה אחת מחייב
ליתן רק תשעה נדיציר מעות בגלל באופן כשילך על הסעודה
של החבורה האחרת וכאם לא ילך אוי מחייב ליתן כפי תיקון שלט.

תיקון יד. מחייב הנאמן ליתן להנכאים על הסעודה שיעשה מקעטיל
שלט א' שיין והנאי והנכאי של חג הסוכות שני דייניש שיין.

תיקון טו. כל איש מאנשי החבורה שלט שיעשה שלא כהגון כנגד
הנכאי בשעת קריאת התורה או דבר לו דבר שלא כהגון
אצל ב"מ או שלא יציית להנכאי בשעה שיהי צריך לילך אצל ב"מ או
יקנס שלא יעלה לעלות התורה כל השנה בשבתות ובגלל שלהם וגם יתן
א' שיין קנס לצדקה שלהם.

תיקון טז. כל נכאי בשבת שלו מחייב לקרוא לעלות לחניה כל איש
מבני החבורה שלט ואם לא יספיק לקרוא כל אנשי החבורה
יכבד כל אחד בנכונות הדאי לו לפי כבודו ודישום לעצמו [אחד השבת]
למי שלא קרא לעלות לחניה כדו שבשבת אחר יקרא לזה שלא קרא
בראשונה וכבד לאחר שקרא לו לעלות לחניה בשבת ראשונה.

תיקון יז. הנכאי השאי לקרוא לעלות לחניה למי שריצה ואין מחזק
כדו שום אדם מהחבורה וכאם שידבר לו איש מבני החבורה
שלט דבר שלא כהגון או יקנס בגלל לפי דאית עיני החברה שלט.

תיקון יח. באם שריצה איש לדבק מהחבורה שלט יתן מעות הקדמה

כפי התפישות עם הנכאים, יהיו כל החבורה בחדר ועפי' רוב דעות ואין לו דעה בשנה ראשונה ואחר כלות השנה תמימה יש לו קלפי ואתמנות. וצריך שיהיו לו כל החמישה העות מהבגדים, וכן יהיו לו אתמנות שנה ראשונה יהיו האה חשבון, שנה שניה יהיו ראשי, ואחרי כלות שתי שנים ראוי לחות נכאי.

תיקון יט. בודדים ראשי ליקח להם מלאטשין להחבורה שלטו וכל איש מבני החבורה ישלטו ראשי לחבנים להחבורה ישלטו בן אחד או חתנו ואין צורך ליתן מעות הקדמה רק לקנות להחבורה יין או מי דבש. **תיקון כ.** בחודים של פסח ובחודים של סוכות יחשובו הדואה חשבונות כמה מעות יש אצל הנאמן וכתבי בתיקון.

תיקון כא. המעות שנצטרף בהקעסטיל וירצו ליקח בעד המעות זה דבר שבקדושה אין הנכאי ראשי לקנות בעד המעות זה דבר שבקדושה שיעלה בדעתו עד שיהיו רוב החבורה בחדר ויתיצו כולם מה שיקנו דבר שבקדושה בעד מעות זה.

תיקון כב. כל איש מבני החבורה ישלטו שיעשה קטטה ומריבה בניהבנים או אפילו בהוין עם בני החבורה וידבר על החבורה ישלטו שלא כהוין, או יתנהג חזו שלא כהוין כנגד סית או יקנס בהעברה על שתי שנים רצופות ולאחר שתי שנים מחויב לפייס לסית וגם לכל בני החבורה ויתן קנס שני רייניש שיין לצדקה שלטו.

תיקון כג. הבודדים לא יקחו מהחבורה על הוצאות יותר על משקה משני רייניש שיין הוין כמה שיקחו מהמלאטשין או משאר אנשים שירצו לחבנם להבורה.

תיקון כד. כל החבורה יבחרו להם דף אחד או שנים בהתיקון וכל אחד מהחבורה יחתום עליו כי כל מי שלא יחתום אינו על התיקון אפילו נחתם באגרת אינו מועיל עד שיתחתם דוקא בהתיקון ואם לאו אינו ראוי להעלות פיתקא שלו בהקלפי שלטו.

תיקון כה. כשיהיו חזי בימ אדם חשוב מהוויין אותן האנשים העוסקים בהטהרה לילך מקודם למקוה לשבול ובאם שיהיו עת קר יעשה להם הבלן מים חם באמבטאות הנקרא ביטליך והנכאי מחויב לשלם בעד הביטליך מהקעסטיל.

תיקון ב'. התיקון הזה חביב מכלם לתקן כל המענות שבתיקונים הראשונים שכל דבר, הן ערכות אצל מי ליקח שכר ואצל מי לא ליקח שכר, והן מהיום דלמטה מי שיקובל להחבורה ומי שלא יקובל אל החבורה, והן בעסק המעות שיהיה בהקעסטיל מה לקנות לצורך דבר שבקדושה הנ"ל, צריך לשאלת פי הנבאי דח"ק דנמילות הסדים או לראש הקהל בראשונה אוך יאמר לפי דעתו כך צריך להיות, וגם לרבות בשבתות וברגלים השייכים להחבורה דנושאי הכתף, צריכים לשלוח לקרוא נבאי אחד או לראש הקהל, היינו הנבאי מהחבורה קדושה דנמ"ה לעלות לתורה, והן לכשיעשו החבורה דנושאי הכתף הסעודה ברגלים שלהם, צריכים לקרוא לנבאי אחד מהח"ק דנ"ה או ראה"ק אחד שיאמרו דעתם, ודעתם קודם לכל הדיעות של החבורה נושאי הכתף.

תיקון כז'. כשיקנו החבורה דנושאי המטה שום דבר שבקדושה לביהכנים ויהי ח"ו דבר נחויף להקהל, אסור לקחת אותו הדבר למכור או אפילו להשכין.

תיקון כח'. החבורה הקדושה המתעסקת אצל ב"מ ר"ל צריכים לציית לנבאי דח"ק הנ"ל, הן לילך ללון אצל חולה מסוכן או לאמר עמו ויוריו, ובאם שלא יקיימו דבר הנבאי יקנסו אותם בפעם ראשון א' ר"ה ובפעם שני ב' ר"ה ובפעם שלישי יוציאו אותו מהחבורה.

תיקון כט'. השמשים דח"ק מחויבים לציית לדברי הנבאי ובאם שיעברו דבר אחד מדיבורו אוי רשות להנבאי לצוות לאנשים אחרים לעשות צרכי ב"מ והשמשים יוקנסו עפ"י דברי הנבאים ובאם כאשר לא ישלמו הקנס אסורים לילך לבית הקברות.

תיקון ל'. כשיש איזהו ב"מ ר"ל אוי מחויבים השמשים לילך לנבאי נושאי המטה והנבאי מחויב לשלוח אחר שני או שלשה אנשים מהחבורה נ"ה להתייעץ עמם כמה מעוה צריך לנבות עבור הקרקע וגם להתייעץ עמם מקום הראוי ליתן לכאריא לפי כבודו, והשמשים אינם רשאים לעשות דבר קטן בלי רשות מהנבאי דנ"ה.

תיקון לא'. השמשים אינם רשאים להציג מצבה בלי קויטל מהנבאי דנ"ה.

תיקון לב'. אותן השמשים אצל ב"מ מחויבים לילך ב' אנשים מהחבורה

בכל יום ע"י קריטיל הנכאי מניטאי המטה, הצי שעה קודם נתנית ארוחת הצהרים להשפיטאהל, ומחויבים להרשים שמות ההולים, ובאם שאיזהו מההולים יתנצל לפני איתן האנשים שלא נהג אתו הקראנקענפאטער כהניק, הן בפקידת הראקטאר או באיזה שמשות שצריך לה או מחויבים ב' האנשים הנ"ל לספר להנכאי, והנכאי יעשה תיקון ע"ז.

תיקון לב. ובאם שיהיה איזה הולה מסוכן בשפיטאהל מחויב הנכאי דניה לשלוח ב' אנשים על לינת לילה והנכאי בעצמו מחויב ללון שם לינת אחת נ"כ.

תיקון לד. המשיגים על השפיטאהל מחויבים להשיגה באם שימצאו איזהו מעית שיכול לתקן, מחויבים לשלוח להפערואלטער דניה לתקן הדבר המעית, ובאם שלא יתקן אזי מחויב הנכאי לילך להרחיצ הנאכיד דפה שיעיין בדבר הזה ויתקן.

תיקון לה. המשיגים מחויבים לעמוד על המשמר לעשות כל צרכי החולה ולהחיות את נפשו.

תיקון לו. באם שיהי איזהו בים דיל עשיר מופלג אין רשות לנכאי דניה לקצוב עליו סכום בלתי ידיעת הנכאים דהחיק הממונים ע"י הרחיצ הנאכיד דפה"ק.

תיקון לז. הנכאים יתנו לאיזהו אנשים פייסקעס בהתימתם לנבות המעות של צדקה ומחויבים ליתן הפייסקעס להנאמנים והנאמנים יתנו להנאם חשבון והנאם חשבון ימסור המעות לשפיטאהל פערואלטער ויקבלו קבלה מהמעות ע"ש המת.

תיקון לח. המקח מהתכריכין צריך הפערואלטער ליתן להנכאי דניה כפי הפריזו מהקרן, והנכאי מחויב לחשוב כמה נכה בעד התכריכין וגם מאיזו תכריכין ליתן לו כדי שיהיה החשבון ברור אצלו.

תיקון לט. החייטים מחויבים לתפוד התכריכין בידעת הנכאי דניה ובאם שיעברו ע"ז יקנסו ע"י הנכאי.

גם את התקנות האלה המסודרים ע"י אי"ב העתקנו מפנקס ישן של הח"ק, נמילות הסדים בפה"ק והצגנום פה לזכרון עולם ככתבם וכלשונם.

אדם אשר לא מבני החבורה. אם ירצה להכנס עמהם לעודה. אין רשות להנבאי להכניסו בעצמו במהרה. אם לא עד שיסכימו כולם בשפה בחדה. אך להנבאי יהיה לו שני דיעות בכל צרכי החבורה. אז יתן המורה כאשר ישימו עליו בהסכמה אחר זה יעשה סעודה לכל בני החבורה בשבת וברגלה.

בזאת יבוא אל הקודש להכנס בקלפי עמהם. באיחור ג' שנים מיום שנעשה חבר לחבורתם. אם שיתרצו כל בני החבורה להכניס פיתקא שלו בקלפי בתוך הימים ההם. בכל זאת הרשות עמהם. בלבד אם ישמשים יכניסו להיות משמשיהן. בעבור שלשה שנים רק או ירמו קול בקלפי עמהם.

בבאי אין לו רשות לעשות באומד הדעת. גם אם יסכימו כלם על איזה איש להיות. גורל אשר יצא עליו מתוך פיתקי הקלפי. בבאי הוא יהיה להם לראש. ג' ימים בפסח יום א' ההודים יעשו הקלפי הזאת. גם הפנסק יביאו בעת ההיא. בבאי יביאו לראות מי ומי בו נרשמו.

דרך אם יהיה לנבאי החבורה ובביתו לא יהיה. דרך החבורה להיות אחר בחריקאן. דילמא יורמן בים חיו. אזי משנהו יתעסק לעשות צרכי לגמילות חסדים. דבריו יקיימו השמשים החבורה כאשר יצום.

השמשים של החבורה מחויבים לציית לנבאי לכל דבר שבקדושה. הן בסעודה שמחויב הנבאי לעשות באחרון שיפ ובשמייע להחיק. הוא התיקן שאנחנו עתידים לפרשו. הן בציה שלא תבוא נכ לתקן לכל צרכי הקבורה. הנה ללון אצל שכיב מרע להיות חזר חלילה. האם שלא יציית לדיבורו אפילו בביהכנים לכבד למי בכבוד התורה. האף שיפסח מהפנסק אעפ"כ יתן קנס כך וכך להחבורה.

זה חלקם מכל עמלם אשר ניתן להם לתקנה. וכל אשר ירצה מהשמשים להיות באחד מבני החבורה. ואז אחר שנה אשר ישמש להחבורה. יתן אדם והוב מעות כניסה. ואם ירצה גם לעשות סעודה הנונה. וכח ורשות לו נתונה.

זה הדבר אשר יעשו בני החבורה וחי בהם. זכר חסדם ואמונתם לגמול חסדים. זמן אם יארע חיו בים בימיהם. זקן שלא יוכל להתעסק

עמהם. זה הוא אשר פסרו התורה מעבודתו. זאת לדעת אם כן הוא יתן
איש אחד תחתיו.

חוק ניתן להם שלא ישנו. חלקם לעשות סעודה באהרן שים
ובשמיע לא ישונה. חוק זה נמסר להם ליתן כל אחד ואחד כך וכך
מהננס. חבורה כולה יבואו אל הסעודה לכבודו מהננס. חלילה אם לא
יבוא אחד מבני החבורה. חוקה יקום כך וכך בלי שום מחילה בעולם.

מצבה זו מוטלת על כל בני החבורה ליתן בכל הודש כך וכך. שים
כלות כל השנה ישלמו המעות הנאמר למעלה ויחשב להם לצדקה. שוב
יתנו אותו גם אנשים הדרים בכפרים אשר מבני החבורה המה.

יד אם ישים אחד על השלחן בסעודה. יקום כך וכך עד עשרה.
יתן לא יתן על כתף חברו או בדרך אחד אשר לא בכבוד יעשה. יתן
לא יראה ובעינו לא ידמה ובשני לא יקרוין. כי כל אלה אצל חברה מטנה.
כובע לא יסור מראשו בשעה שיושב עם בני החבורה. בדרך
שיושב בביתו בלי כבוד וראה. כי על זה נאמר עושר ישראל בתפארת.
כי אם יעבור יקום כך וכך במהרה.

לכל צרה שלא תבוא. לכל חייב לבוא. להתעסק ולגמול חסד עם
הבית דל אשר יהי. לא ירצה אחד מבני החבורה קדושה להתעסק עמו.
לקנסו אדם זהוב וזמן הפנקס ימחה.

מת אם ימות אחד מבני החבורה היה מחויב ליתן מביתו כך וכך
להוצאתו. מקטן יתן כך. יס. פל יתן כך בלי נעדרה. מאחד מהשמישים אם
ינזר היו נזירה דין אחד להם תדורה. במעות חבורה פטורים הם מאחד
שהם נומלים חסד לאחרים בקבורה. מצבה אם ירצה להעמיד על קבר
אבותיו אחד מבני החבורה. מחויב לעשות סעודה הגונה. משאר בני אדם
אשר לא מבני החבורה המה. מצבה אם ירצה להעמיד או יתן כאשר
ישימו עליו רוב החבורה. מדעתם ודעת הנכאי יתן במהרה. חוץ הסעודה
אשר יעשה שוכה להעמיד על קבר אבותיו מצבה תדורה.

נפש אם תמות היו שלא מבני החבורה. נאמר ונמסר הדבר שלא
יהיה רשות ביד הנכאי בעצמו ליקח מעות חבורה כי אם בדעת רובם.
ניתן להם רשות ליקח משכון מביתו בשעת מיתה היון הוצאות יתן תיכף
קדם הקבורה. נשאו ונתנו בדבר אחד קבורה כמה מעות יתן להם מעות

קבורה או יתן כאשר יגדל עליהם.

ס"ח ומאוס אם ישימו אחד מבני החבורה או אחד מחוץ אשר ידבר דבר נגד החבורה שלא לאומרתו, שונג או מורד ידבר דבר מנוגה. סעודה בשעתה אי לאחד סעודה או בכל עת אשר יטה דברים נגד החבורה באמירה, סילוק יקום במהרה. מסים ישלם כאשר יגדלו עליו בני החבורה. עולות התורה דשלוש הנשים, דהיינו אחיהן של פסח ויום ב' דשמועות והושענה רבה ושמיני עצרת כולם על פי הנבאי יהי מסורים. עליו לעשות קלפי עם אחד מבני החבורה הוא הראש בדעת שניהם. על פניהם יהיה שלא ידברו בדברים של גנות והפירה.

פ"ח לא ידבר ענות ולצנות בשעה שישבו אל הסעודה. פ"ט ותפארתם לדבר בצרכי החבורה. פ"י פניהם יהי על כל אשר ידברו שלא יבואו לגנות.

צ"ד לפניהם יהלוק. צ"ה יתנו ויעשו אם ימות איש עני ומך. צ"ו אם אין לו לפי כבודו יעשו לו כל צרכי המת ותכריכין ואו לקבורה ילך. צ"ז יתקן מוטלת עליהם שאם יהי שכיב מדע איש חשוב ומך מחויב איש אחד מבני החבורה דוקא או הנבאי בעצמו ללון שם אצלו. צ"ח נתן גם לכל אדם חשוב לבקרו ולכבד.

ק"ה יתנו לכל דבריהם כאשר ציווי הו"ל עליהם. קבורה יזכו יתן להם כמאמרם ו"ל. מאן דיספד יספדו ומאן דקבר יקברו ונמי.

ר"ש אין להנבאי להתום בפנקס בלי ידיעת החבורה קדושה. ר"ק כהסכמת כולם או רובם מבנים בנו בפנקס בדעה. ר"ב דיעות יהיה אם ירצה אחד מהחבורה להכניס בנו בפנקס ולא עפי' נבאי בלחודוהי. ר"ג שמש של החבורה כשהי' בים מחויב להודיע להנבאי הראשון שידיע להאנשים שבחבורה להקהל אחד אחד. י"ב יבואו כולם להתעסק הן בענין עסק ההנהגה והן בעניני נשיאה בבית.

ת"פ יתכריכין אינם יכולים לפטור עצמם מנשיאת בתף ולאמור עשינו מלאכתנו אלא אם יהי' בים ר"ל. אף אם יתפזרו מחויבים מנשיאת בתף כמו שאר אנשי החבורה. ת"ק יתקיים הם לענב לחיישים שאינם מבני החבורה שלא לתפוז. תנ"א ישימו המעות להנבאי החבורה. תפ"ה כהנם מחויבים אם איש עני יצאה עליו הנזרה.

מאורעות ומעשים

זה יותר מהמישים שנה כשנלקחו אנשים לצבא בחזק יד, התחבא בעירנו האיש ושמו זכרי' שטיין בבית אחד ברחוב קאמיאנקא, בכדי להסתר מפני הדולקים אחריו. זה היה בשיק, וכל אנשי הבית הלכו להתפלל, רק נערה אחת נשארה בכיתה לבריה, ואז בא אבר אחד אל הבית, ואנס את הנערה והרגה ויברה לו, כשכאו השוטרים וחפשו בבית אחרי הרוצח, מצאו את האיש שטיין במחבואו, ונפל עליו החשד כי רק הוא הרג את הנערה, והובא אסיר בויקס אל בית הכלא, ודי' יוצא דינו למיתה. אחרי זמן בא האבר מעצמו אל בית המשפט, וביקש להביא אותו לפני השופטים, ובפניהם הודה כי הוא רצח את הנערה, אז הוציאו את האיש שטיין לחפשי, והוא התישב אחיב בעיר קיטוב, ובכל שנה ושנה היה עושה את היום הזה יום משתה ושמחה לבני משפחתו, לזכר הנס שנגעיה לו ביום ההוא. בשנות השבעים [למספרם] עבר איש הצבא היהודי אל קעססלער בחצות לילה לפני בית תפלת הקתולים היונים בעירנו, וראה דרך החלון נר דולק שם. הדבר הזה העיר חשד בלבו, ויקרא לאחד מהפוליציאי לראות מי הוא הנמצא שם בשעה מאוחרת כזאת, כאשר באו פנימה ראו כי נגב חדר אל הבית, ושבר את ארנו הצדקה ונגב מה שבתוכו, ובכדי לגלל האשמה על היהודים, הלביש את צלם דמות משיחם בטלית קטן וירמלקה, מיד נאספו שמה המון אנשים, והשוטרים התחילו להפש את הנגב ומצאו שם במחבואו את משרת בית התפלה, הדיעק **ק א ל ו צ ק י**, כשהוא מתחבא, ואתו נמצאה נגיבתו, מיד הודה גם על מזמתו לסבב החשד על היהודים, והובא אל בית האסירים, וענשו אותו במאסר שמנה שנים, ובחסדי די' נצלו בני ישראל מעלילת שקר.

אחרית דבר

אחרי אשר עד הנה עזרני די' לכתוב הזקן עירנו, קורות עדתנו, וזכרנו אבותינו אשר היו בעירנו לשם ולתהלה, גם אספתי והכנסתי אל בית

האוצר את התקנות של החוק ומילולת הסדרי שהעזקתי אותם מהפנקסים
הישנים מבלי לעשות בהם תיקונים בחקי הלשון. בכדי שלא יאבדו ערכם
הקדמוני ובראיתי כי ה' מלאכתי עלתה בידי באופן רציני ומשובח בעיני
מביני דבר, הנני פורש בפנים לשונן שמים ואביע לו שבח ותהלה על כל
תגמולותיו עלי כי היה בעירי לבצע מהשבתי הטובה ולהביאה לפעולה.
ואם גם ידעתי כי לא יצאתי עוד בספרי זה ידי הובת סיפר ספר היסטורי
בכל פרטיו ועוד נשארו הרבה ענינים אשר לא זכרתים פה אבל חסרון
המקורים יצדיק פעלי בעיני הקוראים המבונים ועל כן אקרא כי הדברים
המועטים האלה יספיקו ליהנות צמאין המשתוקקים לקדמוניות ישראל
ופעלי ירצה בעיניהם. והנני נותן בזה תודה להדברים הנחלים היו אשר
מכחם שהדו בעדי ושלחו אלי נכתבים והערות הננועים לקורות עירנו
גדוליה ורובניה גם יזכר לטוב יד ידי ההחיש מר ישראל חיים העניש נר
מפוזק אשר היה לי לעזר במלאכת ההגהה ושלם ד' פעלם ומשברתם
שלמה.

המחבר.

תורה :לוי

לכבוד פרנסי ומנהיגי עדתנו

חברי מועצות הקהלה

מר יוסף פונקנישטיין נשיא. מר אהרן בהן מושנה.

מר יעקב ביידאף. מר מענדל ברעטטלער. מר צבי קריסס.

מר אלטר קנעפפער	מר מרקוס שיללער
. אברהם שמואל העללער	. מרקוס שארף
. ארי' ליבוש הלוי איש הורוויץ	. מאקסימיליאן דר. טראכטענבערג
. אליעזר דר. ציפסער	. משה לנדא
. גרשון טהורא	. מענדל פריעדמאן
. דוד ווינעזעלבערג	. מענדל ראטה
. דינדל אוואטער	. נתן ביטעל
. יונה קיעולער	. פנחס הלוי איש הורוויץ
. יצחק וידמאן	. צבי בלאך
. יצחק חיות	. קאפיל בעכער
. ליבוש קריסס	. שלמה זלמן גרינבערג
. מיכל האמער	. שמואל ברעטטלער.

כל אחד בשמו יבורך

ברנשי מצוד דקר

ה מ ח ב ר .

Chaim H. Thumim

Rabb Assessor

Sichron Larischnim

Kolomea 1913.